

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BUBO ÇEVİREN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2015/16290)

Karar Tarihi: 13/6/2019

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

- Başkan** : Engin YILDIRIM
Üyeler : Celal Mümtaz AKINCI
Muammer TOPAL
M.Emin KUZ
Recai AKYEL
Raportör : Tuğçe TAKCI
Başvurucular : 1. Bubo ÇEVİREN
: 2. CebraİL ÇEVİREN
: 3. Fatma İZCİ
: 4. Jiyan DURMAZ
: 5. Mazlum EREK
: 6. Mehmet AY
: 7. Mehmet Emin ARIS
: 8. Rahime EREK
: 9. Reşat AYDİN
: 10. Sinan EREK
: 11. Tuncay EREK
: 12. Yasin AVCIL
: 13. Zülfinaz AVCIL
: 14. Remziye EREK
Vekilleri : Av. Erdal KUZU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, güvenlik güçleri tarafından öldürülme ve zorla kaybedilme olaylarının meydana gelmesi ve bu olaylar hakkında etkili ceza soruşturması yürütülmemesi nedenleriyle yaşam hakkının; yakınlarının ölümüne ya da zorla kaybedilmesine dair süreçte yaşadıkları üzüntü nedeniyle başvuruçular açısından kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/9/2015 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve ekleri ile Çorum 2. Ağır Ceza Mahkemesinden (Ağır Ceza Mahkemesi) temin edilen, başvuruya konu yargılama dosyası içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular 1993-1994 yıllarında Mardin'de güvenlik güçleri tarafından öldürüldükleri veya zorla kaybedildikleri iddia edilen şahısların yakınlarıdır.

A. Altı Kişinin 16/2/1993 Tarihinde Vefatına İlişkin Olay ve Olgular

8. Başvurucular Bubo Çeviren, Cebrail Çeviren ve Jiyan Durmaz'ın yakınları Ş.Ç., Y.Ç., Ah.Ç., Ab.Ç., R.Ç. ile başvuru Mehmet Emin Arıs'ın yakını M.N.A. 16/2/1993 tarihinde Mardin'in Derik ilçesi Dumanlı köyünde güvenlik güçleri tarafından gerçekleştirilen operasyon sırasında vefat etmiştir.

9. Mardin Cumhuriyet Başsavcılığı (Cumhuriyet Başsavcılığı) tarafından düzenlenen 16/7/2012 tarihli iddianamede olayın şu şekilde gerçekleştiği ifade edilmiştir:

"...olay günü köye gelen askerlerin arama yapmaya başladıkları, [S.Ç..nin] ahırını aradıkları sırada ahır içerisindeki teröristlerin içeriden el bombası atmaları üzerine 3 askerin şehit olduğu, girilen çatışmada 3 teröristin ölü olarak ele geçirildiği ve bir teröristin ise kaçtığı, çatışma sonrasında [Y.Ç.nin] ikametinde bulunan bir kısım askerlerin [Y.den] kendilerini çıkarmasını istedikleri, [Y.nin de] evin damına açılan bir deliği genişleterek toplam 7 askeri dama çıkardığı, fakat askerlerden birinin [Y.ye] ateş ederek öldürdüğü, çatışmadan yaklaşık 30 dakika kadar sonra ise şüphelinin olayın geçtiği köye geldiği, kaçan teröristi yakalama çalışmaları devam ederken evinin önünde bulunan [A.Ç.nin] şüphelinin emri altındaki askerler tarafından sorgulandığı ve sonrasında öldürüldüğü, [A. ve Y.Ç.nin] öldürüldüğü saatlerde şüphelinin Mehmet Emin ARIS [başvurucu] ve [Ş.Ç.yi] sığınağın yapıldığı ahıra götürdüğü, şüphelinin köyün 1. Azası [M.N.A.yı] ahırın içerisine çağırdığı, aradan 5-10 dakika süre geçtikten sonra silah sesi geldiği, şüphelinin ahırdan çıktıktan sonra [M.N.A.nın] kardeşi Mehmet Emin [başvurucu] ile [Ş.ye] 'girin bakın içerde bir terörist var siz yalan söylemişsiniz, ahır içerisinde' diyerek ahıra yönlendirdiği, köylülerin sorgulanması ve ardından bu şekilde öldürüldükleri, akabinde askerler tarafından [S.B.] isimli şahsın ahırına bomba yerleştirildiği, [R.Ç., A.Ç., S.Ç.nin], bu ahıra konulduğu ve çekilen kablo vasıtasıyla ahırın patlatıldığı, 3 şahsın bu şekilde öldürüldüğü..."

10. Olayla ilgili olarak Derik Cumhuriyet Başsavcılığınca 1993/32 soruşturma numarasıyla yürütülen soruşturma kapsamında başvuru Bubo Çeviren ve Mehmet Emin Arıs'ın olay sonrasında kollukta ve Cumhuriyet savcısı tarafından şüpheli olarak ifadeleri alınmıştır.

11. Soruşturma dosyasının görevsizlik kararıyla ileildiği Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından diğer dokuz şüpheli ile birlikte başvuruçular Bubo Çeviren ve Mehmet Emin Arıs hakkında terör örgütü mensuplarına yardım ve yataklık etme suçundan kamu davası açılmıştır. İddianamede iki başvuruçunun da diğer şüpheliler gibi köylerine gelen terör örgütü mensuplarıyla ilişkiye geçtikleri, onları evlerine aldıkları, onlara yardım ettikleri, köye gelen güvenlik güçlerine terör örgütü mensuplarını bildirmeyerek barındırdıkları isnadı yer almaktadır.

12. Her iki başvuruçuda, Diyarbakır 1 No.lu DGM'nin 14/6/1993 tarihli kararıyla mahkûmiyet için yeterli, kesin ve inandırıcı delil bulunmadığından müsnet suçtan beraat etmiştir.

13. Başvuruçuda Bubo Çeviren, olay tarihinde Derik İlçe Jandarma komutanı olarak görev yapan M.Ç. hakkında, yakınlarını öldürdüğü iddiasıyla şikâyetçi olmuştur.

14. Derik Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 2003/39 sayılı soruşturma neticesinde olay hakkında 5/3/2003 tarihinde, şahısların operasyon sırasındaki çatışma sonucu ölü olarak ele geçirildiğinin olay yeri tespit tutanağı ve diğer evraktan anlaşılmış olduğu, müştekinin iddiasının devlet aleyhine tazminat davası açabilme amaçlı ve gerçek dışı olduğu gerekçeleriyle kovuşturmayaya yer olmadığı (takipsizlik) kararı verilmiştir.

15. Başvuruçuda Bubo Çeviren'in karara karşı yaptığı itiraz, Midyat Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 11/4/2003 tarihli kararla reddedilmiştir. Ret gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...İncelenen hazırlık tahkikat evrakı arasında mevcut şikâyet dilekçeleri, buna göre tespit edilen müştekinin ifadesi olay tarihine tekabül eden olaya ilişkin tutanak fotokopileri Derik İlçe Jandarma Komutanlığının cevabi yazısı dikkate alınarak yapılan değerlendirme sonucunda sanık [M.Ç.] hakkında müsnet suçtan dolayı verilen Derik C. Başsavcılığının ...takipsizlik kararında herhangi bir isabetsizlik görülmediği..."

16. Başvuruçuda Bubo Çeviren tarafından 2003 yılındaki dilekçeyle Derik Asliye Hukuk Mahkemesinde M.Ç. aleyhine tazminat davası açılmış, Derik Asliye Hukuk Mahkemesince 18/2/2004 tarihli kararla daha önceden işlemde kaldırılmasına karar verilen dosya bakımından yenileme dilekçesi verilmemesi nedeniyle davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiştir.

B. V.A.nın 12/6/1994 Tarihinde Vefatına İlişkin Olay ve Olgular

17. Başvuruçular Zülfinaz ve Yasin Avcıl'ın yakını V.A., Derik ilçesi Adakent köyü yakınlarındaki terör örgütüne ait bir sığınığın güvenlik güçlerine gösterilmesi işlemi sırasında sığınaktaki terör örgütü üyelerinin açtığı ateş sonucunda vefat etmiştir. Sonrasında güvenlik güçleri ile terör örgütü mensupları arasında çıkan çatışmada üç terör örgütü üyesi de ölü olarak ele geçirilmiştir.

18. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından düzenlenen 16/7/2012 tarihli iddianamede özet olarak olayın şu şekilde gerçekleştiği ifade edilmiştir:

"...[V.A.nın] olay tarihinde Derik İlçe Jandarma Komutanlığı görevlilerince gözaltına alındığı, şahsın teröristlerin sığınaklarının gösterilmesi ve yerlerinin tespiti için araziye çıkarıldığı, teröristlerin bulunduğu mağaraya yaklaşıldığında 1'i bayan 3 teröristin ateş etmesi üzerine [V.A.nın] öldüğü, 3 teröristinde öldürüldüğü, müşteki beyanına göre 4 şahsın açılan büyük bir çukura birlikte gömülmüş olduğu, yine maktulün oğlu olan müştekinin belirttiğine göre 4 cesedin gömülmesine yardım eden ve çukuru açan kepçe operatörünün 'cesetlerden birinin çıplak bayan olduğunu görünce, inançlarımıza göre bayan ile erkeklerin aynı yere gömülemeyeceğini, 2 mezar kazılması gerektiğini' söylediğini, bunun üzerine jandarma komutanının kendisine vurduğunu ve 'bunlar insan değil hayvan, hayvanın erkeği ile dişisi aynı yere gömülebilir, bir kuyu kaz yoksa seni de öldürür o kuyuya gömerim' dediğini naklettiği, maktulün şüpheli bir şekilde öldürülerek terörist olduğu bahanesiyle Derik Kimsesizler mezarlığına gömüldüğü iddia edilmiştir..."

19. Olayla ilgili olarak Derik Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen 1994/141 sayılı soruşturmada dosya 21/6/1994 tarihli görevsizlik kararıyla Diyarbakır DGM Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

20. Diyarbakır DGM Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 14/7/1994 tarihli kararla başvurucuların yakını V.A.nın da aralarında bulunduğu, ölü ele geçirilen toplam dört şüpheli hakkında ülke topraklarının bir kısmını devlet egemenliğinden ayırmaya yönelik eylemlerde bulunma ve terör örgütüne üye olma suçlarından kovuşturmaya yer olmadığı (takipsizlik) kararı verilmiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucuların yakını V.A.nın yer göstermesiyle gidilen sığınak içindeki terör örgütü mensuplarının el bombası ve silahla ateş etmesi sonucunda öldüğü, bunun üzerine güvenlik güçleriyle terör örgütü mensupları arasında çıkan çatışma sonucunda terör örgütü mensubu diğer üç şüphelinin de ölü olarak ele geçirildiği belirtilmiştir. Bu karara karşı itiraz edildiğine dair dosya kapsamında herhangi bir bilgi ya da belgeye rastlanmamıştır.

21. Sonrasında 2011 yılında bir başka şahsın yakınının 1992 yılında güvenlik güçleri tarafından öldürülerek Derik ilçesinde bir mezarlığa gömüldüğü iddiası üzerine Derik Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen bir başka soruşturma kapsamında 22/11/2011 ve 23/11/2011 tarihlerinde mezar açma işlemleri gerçekleştirilmiş ve dört cesede ulaşılmıştır. Cesetlerden birinin başvurucuların yakını V.A.ya ait olabileceği ihtimali üzerine cesetlerden elde edilen DNA örnekleri ile şahsın oğlundan alınan örnek arasında inceleme yapılması ve kimlik tespitine çalışılması amacıyla İstanbul Adli Tıp Kurumundan (ATK) rapor istenmiştir.

22. Cumhuriyet Başsavcılığınca İstanbul ATK'dan gelecek rapor beklenmeden zamanaşımının yakınlığı nedeniyle kamu davasının açılması gerektiği kanaatine varılarak olay hakkında 16/7/2012 tarihli iddianame düzenlenmiştir.

23. Ağır Ceza Mahkemesinde devam eden yargılama sırasında 19/8/2013 tarihli müzekkereyle talep edilmesi üzerine düzenlenen 25/9/2013 tarihli rapor ve 20/1/2014 tarihli ek raporda cesetlerden birinin başvurucuların yakını V.A.ya ait olduğu, diğer cesetlerin kimlik tespitinin yapılamadığı bildirilmiştir.

C. M.A.nın 4/1/1994 Tarihinde Vefatına İlişkin Olay ve Olgular

24. Başvurucu Reşat Aydın'ın yakını M.A. 4/1/1994 tarihinde Derik-Mazıdağı kara yolu üzerinde, kendisine ait ticari araç içinde silahla ateş edilerek öldürülmüş olarak bulunmuştur.

25. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından düzenlenen 16/7/2012 tarihli iddianamede özet olarak olayın şu şekilde gerçekleştiği iddia edilmiştir:

"...Derik ilçesinde taksicilik yapan [M.A.nın] kimliği tespit edilemeyen [S.] kod adlı itirafçının ihbarı üzerine [M.Ç.] tarafından olaydan 2-3 ay önce iki defa yolunun kesilip darp ve tehdit edildiği, olay günü de akşam saatlerinde müşterisini Beşkavak köyüne bıraktıktan sonra Derik ilçesine dönerken Derik Elektrik Trafo Merkezinin yakınında beyaz bir otomobilin maktulün önünü kesip durdurduğu, sivil giyimli iki kişinin araçtan indikleri, [M.yi] aracından indirip kendi plakası çamurla kapalı olan araçlarına aldıkları, birisinin de [M.nin] aracına bindiği, 2 aracın birlikte Derik İlçesine doğru gittikleri, ertesi sabah saatlerinde de Mazıdağı'na doğru götürülüp, Mazıdağı sınırlarında kendi arabasını bindirildikten sonra kafasına bir el ateş edilip öldürüldüğü ileri sürülmüştür..."

26. Jandarma görevlilerince aynı gün olay yerinde Olay Yeri Tutanağı düzenlenmiş, M.A.nın aynı gün otopsi gerçekleştirilmiş ve ateşli silah yaralanması neticesinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

27. Olayla ilgili olarak Mazıdağı İlçe Jandarma Komutanlığı tarafından Mazıdağı Cumhuriyet Başsavcılığına iletilen 5/1/1994 tarihli fezlekede, M.A.nın silahlı terör örgütü mensuplarınca yolu kesilerek başına kalaşnikof tüfekle iki kez ateş edilmek suretiyle öldürüldüğü ve aracının şarampole iteklendiği, otopsi işlemi sırasında elde edilen 1 adet kalaşnikof boş kovanının ise ekspertiz raporu temini için Mardin İl Jandarma Komutanlığına iletiliği tespitlerine yer verilmiştir.

28. Mazıdağı Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen 1994/02 sayılı soruşturmada olay hakkında Diyarbakır DGM Cumhuriyet Başsavcılığına olaya dair bilgi verilmiş ve 25/1/1994 tarihli müzekkereyle Mazıdağı İlçe Jandarma Komutanlığına olayın faillerinin tespitine çalışılması talimatı iletilmiştir.

29. Mazıdağı Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 4/2/1994 tarihli görevsizlik kararıyla soruşturma dosyası Diyarbakır DGM Cumhuriyet Başsavcılığına iletilmiştir.

30. Sonrasında Mazıdağı İlçe Jandarma Komutanlığı ile Mazıdağı Cumhuriyet Başsavcılığı arasında 25/3/1994 ile 31/3/1996 tarihleri arasında, faillerin tespit edilemediği ve tahkikatın devam ettiği yönünde yazışmalar yapılmıştır.

31. Diyarbakır DGM Cumhuriyet Başsavcılığı 30/11/1999 tarihinde maktulün terör amaçlı ya da terör örgütü mensuplarınca öldürüldüğüne dair dosyada delil bulunmadığı gerekçesiyle soruşturma dosyasını Mazıdağı Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir.

32. M.A.nın yakınlarının vekili tarafından 1/9/2000 tarihli dilekçeyle talep edilmesi üzerine Mazıdağı Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 25/4/2001 tarihli yazı ile soruşturmanın daimî aramaya alındığı, faillerin tespitine yönelik çalışmaların devam ettiği bilgisi verilmiştir.

33. Mazıdağı Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 29/3/2011 tarihinde, 24/1/2000 tarihli daimî arama kararında belirtilen dava zamanaşımı süresinin dolduğu gerekçesiyle olay hakkında kovuşturmayla yer olmadığına karar verilmiştir. Bu karara karşı itiraz edildiğine dair dosya kapsamında herhangi bir bilgi ya da belgeye rastlanmamıştır.

34. Ağır Ceza Mahkemesinde devam eden yargılama sırasında 4/7/2013 tarihli müzekkereyle talep edilmesi üzerine Mazıdağı Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 15/8/2013 tarihli müzekkereyle, M.A.ya sanık M.Ç. tarafından işkence yapıldığı iddiasıyla ilgili olarak 1994 yılı ve öncesine ait hiçbir bilgi ya da belgeye rastlanmadığı Ağır Ceza Mahkemesine bildirilmiştir.

35. Diğer taraftan başvurunun yakını M.A. hakkında Derik Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından diğer 267 şüpheliyle birlikte terör örgütü lehine slogan atma, bez ve pankart taşıma, izinsiz gösteri yürüyüşü yapma suçlarından soruşturma yürütülmüş; dosya Diyarbakır DGM Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

D. Üç Kişinin 7/2/1994 Tarihinde Vefatına İlişkin Olay ve Olgular

36. Başvurucular Sinan Erek, Tuncay Erek, Remziye Erek, Mazlum Erek, Fatma İzci ve Rahime Erek zorla kaybedildikleri iddia edilen ve 7/2/1994 tarihinde cesetleri Derik-Mazıdağı kara yolu yakınlarında bulunan M.E., A.E. ve R.E.nin yakınlarıdır.

37. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından düzenlenen 16/7/2012 tarihli iddianamede özet olarak olayın şu şekilde gerçekleştiği ifade edilmiştir:

"...Maktullerden [M.E.nin] akşamleyin eve gelmediği, ertesi gün [İ., A., R.E. ve Ra.E.] kahvehanede otururken Mazıdağı yolunda bir cesedin bulunduğu konuşulunca [M.E.] olacağını düşüncesiyle [R.E.nin] otomobili ile gitmek üzere yola çıktıkları, Derik'in çıkışında yapılan yol kontrolü esnasında jandarma tarafından araçlarının da durdurulduğu, kimliklerinin alındığı, jandarma görevlilerinin bir süre sonra [A. ve R.E.nin] kimliklerini geri verdikleri, [Ra.E. ile İ.E.nin] bir süre bekledikten sonra arabadan çıkıp yanlarına giderek kimliklerini sordukları, jandarmanın yol kenarında bekleyen panzerdeki görevlilerin yanına gönderdikleri, bir kaç dakika beklemelerinden sonra panzerden bir jandarmanın çıkıp kimliklerini verdiği, geriye dönüp baktıklarında [R.E.nin] arabasının olmadığını gördükleri, [A. ve R.nin] gitmiş oldukları, jandarma görevlilerinin arabadakilerin acil işimiz var diyerek gittiklerini söylediği, tanıkların yürüyerek Derik'e geri dönecekleri esnada oradaki görevlilerden birinin bizde Derik'e gidiyoruz sizi götürelim dediği ve panzerle onları Derik ilçe jandarma komutanlığına götürüp, bahçesinde panzerden indirdikleri ileri sürülmüştür. Ertesi gün eve dönmeyen [M.E.] ile jandarma kontrol noktasında kaybolan [A. ve R.E.nin] cesetleri Derik-Mazıdağ yolu kenarında Mazıdağ sınırlarında bulunmuştur. Olay yerinde bulunan kovanların 2 farklı kaleşnikof marka tüfek ile atıldığı, bu tüfeklerden birinin bir ay önce aynı yerde cesedi bulunan [M.A.nın] öldürülmesinde de kullanıldığı ekspertiz raporuyla tespit edilmiştir..."

38. Mazıdağı Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından gerçekleştirilen ölü muayenesi sonucunda R.E.nin uzun namlulu ateşli silahla gerçekleştirilen yakın atış sonucunda, A.E. ve M.E.nin ise uzun namlulu ateşli silahla gerçekleştirilen bitişik atış sonucunda vefat ettiği tespit edilerek cesetler üzerinde otopsi işlemi gerçekleştirilmesine gerek görülmemiştir.

39. Kolluk güçleri tarafından olayla ilgili olarak 8/2/1994 tarihli Olay Yeri Tespit Tutanağı düzenlenmiş ve olay yerinin basit krokisi çizilmiştir. Olay yerinden elde edilen altı boş kovan, ekspertiz raporunun temini için 10/2/1994 tarihinde Mardin İl Jandarma Komutanlığına gönderilmiştir.

40. Mazıdağı Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen 1994/23 sayılı soruşturma dosyası 16/2/1994 tarihli görevsizlik kararıyla Diyarbakır DGM Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir. Kararda, her üç şahsın da kimliği belirlenemeyen terör örgütü üyeleri tarafından araçları durdurulduktan sonra uzun namlulu silahlarla ateş edilmek suretiyle öldürüldükleri belirtilmiştir.

41. Diyarbakır DGM Cumhuriyet Başsavcılığınca 1994/1267 sayılı soruşturmada 23/2/1994 tarihinde olayla ilgili olarak daimî arama kararı verilmiştir. Aynı tarihli müzekkereyle, olay yerinden elde edilen boş kovanlara dair ekspertiz raporunun iletilmesi Mardin İl Jandarma Komutanlığından talep edilmiştir.

42. Bunun üzerine Mardin İl Jandarma Komutanlığına 4/4/1994 tarihinde Diyarbakır Kriminal Polis Laboratuvarından (Laboratuvar) ekspertiz raporu talep edilmiş, Laboratuvarın 2/5/1994 tarihli rapor ile altı kovanın üçerli olarak iki ayrı silahla atıldığı ve kovanların incelenmek üzere faili meçhul olaylar arşivinde geçici olarak alıkonulduğu bildirilmiştir.

43. 14/3/1994 tarihinden 1/6/2009 tarihine kadar güvenlik güçleriyle Cumhuriyet başsavcılıkları arasında failerin tespit edilemediğine, araştırmaların devam ettiğine yönelik olarak mutad yazışmaların yapıldığı dosya kapsamındaki belgelerden anlaşılmaktadır.

44. Maktullerin yakınlarının vekili 17/9/2003 tarihinde soruşturma dosyasının bir örneğini talep etmiştir.

45. Sonrasında Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı (CMK mülga 250. madde ile görevli) (Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı) tarafından 16/5/2012 tarihli müzekkereyle, M.A.nın öldürülmesi olayında elde edilen bir adet boş kovan ile M.E., A.E. ve R.E.nin öldürüldüğü yerde ele geçirilen altı boş kovanın aynı silahtan atılıp atılmadığı ya da arşivde kayıtlı başka olaylarda kullanılıp kullanılmadığı yönünde ekspertiz raporunun iletilmesi Laboratuvardan talep edilmiştir.

46. Laboratuvarın 29/5/2012 tarihli ekspertiz raporunda; M.A.nın öldürülmesi olayında elde edilen bir adet boş kovanın M.E., A.E. ve R.E.nin öldürüldüğü yerde ele geçirilen altı kovanın üçüyle uyumlu özellikler gösterdiği ve aynı silahtan atıldığı tespitine yer verilmiştir.

47. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı 13/7/2012 tarihli görevsizlik kararıyla M.E., A.E. ve R.E.nin öldürülmesi olayıyla ilgili olarak Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 2012/3527 sayılı soruşturmanın yürütüldüğünü belirterek dosyayı Cumhuriyet Başsavcılığına iletmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı 16/7/2012 tarihli kararla, iletilen dosyanın 2012/3527 sayılı soruşturmada birleştirilmesine karar vermiştir.

E. 17/5/1994 Tarihinde Bir Kişinin Zorla Kaybedildiği İddiasına İlişkin Olay ve Olgular

48. Başvurucu Mehmet Ay 17/5/1994 tarihinde askerî araçlarla Kelektepe mezrasından alınıp götürüldüğü iddia edilen ve o tarihten bu yana kendisinden haber alınmayan P.A.nın yakınıdır.

49. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından düzenlenen 16/7/2012 tarihli iddianamede özet olarak olayın şu şekilde gerçekleştiği iddia edilmiştir:

"...Kelektepe Mezrasına sabahleyin saat 08:00 sıralarında biri zirhli yedisi de [L.R.] marka araçla olmak üzere toplam sekiz araçla askerlerin geldikleri, içlerinden sadece [A.] üstteğmen diye seslenilen kişinin bilindiği,yanlarında Bozok köyü korucularından [H.P.] ve kardeşi [M.P.nin de] olduğu, [P.A.] ile birlikte [Ab.] isimli köylüyü ([Ab.D.] olabilir) alarak köyün aşağısında bulunan meydana indirdikleri, [A.yı] orada bıraktıkları, [P.A.yı] jiple 1-2 km yukarıda dağlık alana götürdüğü, yaklaşık bir saat sonra da bu jipin hızlı bir şekilde gelip köyden geçerek gittiği, kalan askerler de yarım saat kadar sonra [Ab.nin] da alıp gittikleri, aynı gün ikindi saatlerinde Derik Üçyol Jandarma Karakolundan [Ab.nin] serbest bırakıldığı, askerlerin gitmesinden sonra [P.A.nın] götürüldüğü dere kenarında kan izleri, kırık joplar ile birkaç parça [P.A.nın] üzerindeki benzer mavi kot pantolon parçalarının bulunduğu, o civardaki çobanlardan [P.A.nın] bağırma sesini duyanların olduğu, o tarihten sonra [P.A.dan] bir daha haber alınmadığı ileri sürülmüştür..."

50. Başvuru dosyasının incelenmesi neticesinde P.A.nın yakınları tarafından olay sonrasında herhangi bir başvuruda bulunulduğuna yahut olayla ilgili yürütülmüş herhangi bir soruşturmaya dair bir bilgi veya belgeye rastlanmamıştır. Nitekim Ağır Ceza Mahkemesince istenmesi üzerine Mardin İl Jandarma Komutanlığınca iletilen yazıda arşiv tetkikinden P.A.nın zorla kaybedilmesi olayıyla ilgili olarak 2010 öncesinde bir vukuat kaydı bulunmadığı, yalnızca 2010 yılında P.A.nın kaybına dair bir başvurunun yapıldığının tespit edildiği bildirilmiştir.

51. Aynı şekilde Ağır Ceza Mahkemesince istenmesi üzerine Jandarma Genel Komutanlığınca iletilen yazıda P.A. ile ilgili olarak yalnızca 1/1/2010 tarihli "kayıp şahıs", "aranyor" ibareli arama kaydı bulunduğu bildirilmiştir.

F. Mardin Cumhuriyet Başsavcılığı Tarafından 16/7/2012 tarihinde Kamu Davası Açılan Olaylara İlişkin Olarak 2011 Yılı Sonrasında Yürütülen Yargısal Süreç

52. Başvuru dosyasının incelenmesinden ne şekilde yeniden başlatıldığı tespit edilememiş olmakla birlikte Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 2011/3193 sayıya kayden bir soruşturma başlatıldığı ve söz konusu soruşturma kapsamında Derik Cumhuriyet Başsavcılığından 1991-1995 yılları arasında Diyarbakır DGM Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen tüm fezleke ve görevsizlik kararlarının birer örneğinin iletilmesinin istendiği anlaşılmaktadır.

53. Ardından yine Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından bu kez 7/2/2012 tarihli müzekkereyle, M.Ç.nin Derik İlçe Jandarma Komutanı olduğu dönemde gözetim altında jandarma görevlileri tarafından gerçekleştirildiği iddia edilen işkence ya da tecavüz olaylarıyla ilgili tüm soruşturma ve kovuşturma evrakının ya da fezleke ve görevsizlik kararlarının örneğinin zamanaşımı sürelerinin yakın olması nedeniyle çok ivedi olarak iletilmesi Derik Cumhuriyet Başsavcılığından istenmiştir.

54. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından talep edilmesi üzerine Diyarbakır (CMK mülga 250. maddesi ile yetkili) 5. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 4/3/2012 tarihinde M.Ç.nin üç ay süreyle iletişiminin dinlenmesine, kayda alınmasına ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine karar verilmiştir. 4/6/2012 tarihinde ise ikinci kere üç ay süreyle olmak üzere aynı yönde karar verilmiştir.

55. 5/3/2012 tarihinde Cumhuriyet savcısı tarafından başvuruculardan Bubo Çeviren'in müşteki olarak beyanı alınmıştır. Başvurucu bu beyanında kendi yakınlarının ve diğer bazı başvurucuların yakınlarının öldürülmesinde, olay tarihinde Derik İlçe Jandarma Komutanı olarak görev yapan M.Ç.nin sorumluluğu bulunduğu dair iddialarda bulunmuştur.

56. Yine başvuruculardan Yasin Avcıl'ın 12/3/2012 tarihinde Cumhuriyet savcısı tarafından müşteki olarak beyanı alınmıştır. Başvurucu da beyanında babasının zorla kaybedilmesinde olay tarihinde Derik İlçe Jandarma Komutanı olarak görev yapan M.Ç.nin sorumluluğu bulunduğu dair iddialarda bulunmuştur. Başvuruculardan Zülfinaz Avcıl'ın aynı tarihli beyanında ise olayda M.Ç.nin sorumluluğu bulunduğu dair bir iddiası bulunmamaktadır.

57. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından aynı tarihte, olayla ilgili olarak başvurucular dışındaki bazı şahısların da müşteki olarak beyanları alınmıştır.

58. 13/3/2012 tarihinde Derik Cumhuriyet Başsavcılığından 16/2/1993 tarihinde gerçekleşen olayda vefat eden Ş.Ç., Y.Ç., Ah.Ç., Ab.Ç., R.Ç.ye ait otopsi ve ölü muayene tutanakları talep edilmiştir. Ayrıca çeşitli tarihlerde, Mazıdağı ve Derik Cumhuriyet Başsavcılıklarından olaylarla ilgili soruşturma dosyalarının örneklerinin iletilmesi ayrı ayrı talep edilmiştir.

59. 9/4/2012 tarihinde Cumhuriyet savcısı tarafından başvuruculardan Reşat Aydın'ın müşteki olarak beyanı alınmıştır. Bu başvurucu da beyanında ağabeyinin öldürülmesinde, olay tarihinde Derik İlçe Jandarma Komutanı olarak görev yapan M.Ç.nin sorumluluğu bulunduğu dair iddialarda bulunmuştur.

60. Cumhuriyet savcısı tarafından 25/4/2012 tarihinde müşteki olarak beyanı alınan başvurucu Fatma İzci'nin olayda M.Ç.nin sorumluluğu bulunduğu dair bir iddiası bulunmamaktadır.

61. Cumhuriyet savcısı tarafından 14/5/2012 tarihinde müşteki olarak beyanı alınan başvurucu Mehmet Emin Arıs kendi yakınlarının ve bazı başvurucu yakınlarının öldürülmesinde olay tarihinde Derik İlçe Jandarma Komutanı olarak görev yapan M.Ç.nin sorumluluğu bulunduğu dair iddialarda bulunmuştur.

62. Aynı şekilde başvuruculardan Mehmet Ay'ın 17/5/2012 tarihinde Cumhuriyet savcısı tarafından müşteki olarak beyanı alınmıştır. Başvurucu beyanında babasının askerler tarafından götürüldüğünü, ondan bir daha haber alamadıklarını belirtmiştir. Başvurucu olayda M.Ç.nin sorumluluğu bulunduğu dair bir iddiada bulunmamıştır.

63. Sonrasında iddianameye konu edilecek olan yukarıdaki olaylar hakkında tanık beyanı alınması, ATK raporları temin edilmesi, olaylarla ilgili soruşturma dosyalarından evrak temin edilmesi gibi birçok soruşturma işlemi Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından gerçekleştirilmiştir.

64. 2011/3193 sayılı soruşturma dosyası, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılan soruşturma neticesinde 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun mülga 250. maddesinde sayılan suçlardan birinin işlendiğine dair delil elde edilemediği gerekçesiyle 7/2/2012 tarihli görevsizlik kararıyla Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

65. Cumhuriyet Başsavcılığı, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığından M.Ç.nin şüpheli olarak ifadesinin alınmasını istemiş; M.Ç. 12/7/2012 tarihli ifadesinde olayların 18-20 yıl öncesinde gerçekleşmesi nedeniyle ayrıntıları hatırlayamadığını, iddialarla ilgili olarak ayrı yazılı savunmalar hazırlayıp sunduğunu, suçlamaları kabul etmediğini belirtmiştir. M.Ç. yazılı savunmalarının ekinde olaylarla ilgili olarak o tarihlerde jandarma görevlileri tarafından hazırlanan olay raporlarını da sunmuştur.

66. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 2012/3527 numaraya kaydedilen soruşturmada 16/7/2012 tarihli iddianameyle şüpheli M.Ç. hakkında birden fazla kişiyi aynı sebeple öldürme suçundan kamu davası açılmıştır. İddianamede ağırlıklı olarak müşteki ve tanık beyanlarına yer verilmiştir. İddianamenin ilgili kısımları şöyledir:

"Şüpheli [M.Ç.nin] soruşturmaya konu olayların gerçekleştiği tarihte Derik İlçe Jandarma Komutanı olduğu, burada görev yaptığı süre zarfında gerçekleşen ölümlü olayların ve bazı vatandaşların kaybolması ve bir süre sonra ölü halde bulunmaları ile ilgili yapılan soruşturmada toplanan delillerle şüphelinin gerek bizzat, gerek verdiği talimatlarla yukarıda adı geçen maktullerin ölümüne sebep olduğu, bu şekilde çok sayıda ölen şahıs olduğunun tespit edildiği, bir çok insanın da haksız yere gözaltına alınarak işkencelere maruz bırakıldığı, bu yönde sistemli ve düzenli bir hareket tarzının olduğu, aradan geçen süreye rağmen alınan tanık ve müşteki beyanlarının birbirini doğruladığı ve şüpheliyi işareti ettiği, bu gibi şikayetlerle soruşturulan olayların tek tek incelendiği ve ayrıntısıyla aşağıda sıralandığı,

EYLEMLER:

1. OLAY

[1-S.Ç.

2-A.Ç.

3-Y.Ç.

4-A.Ç.

5-R.Ç.

6-M.N.A.] isimli şahısların öldürülmesi (16.02.1993)

...

NETİCE VE OLUŞAN KANAAT:

Müşteki ve tanık beyanlarının birlikte değerlendirilmesinde beyanların aynı doğrultuda olmaları, birbirlerini doğrulamaları ve nakzetmemeleri nedeniyle doğru olma ihtimalinin yüksek olduğu, ayrıca Derik İlçe J. K. lığının Derik Cumhuriyet Başsavcılığına sunduğu [M.Ç.] imzalı ...1993 tarihli yazılarda, sivil vatandaşların da olayda terörist şahıslardan sayılmak suretiyle toplam 9 teröristin öldürüldüğünün ileri sürülmesine karşılık Derik savcılığının DGM savcılığına gönderdiği Görevsizlik kararında, maktulleri "sivil vatandaşlar" olarak nitelendiren ... görevsizlik kararı ile ölen şahısların terörist olmadığı, terörist unsurlara yardım ve yataklık yaptıklarına dair herhangi bir delil elde edilemeyen vatandaşlar olduklarının belirtildiği, maktulleri köyde gerçekleşen çatışma bittikten, köylülerin kendilerine karşı herhangi bir düşmanca harekette bulunmadıkları sırada öldürüldüğü, bu şahısların suçlu olduklarına dair herhangi bir bilgiye sahip olmamasına rağmen şüphelinin olay günü bu şahısları yukarıda belirtildiği şekliyle öldürerek terörist olduklarını iddia ile atılı suçu işlediği kanaatine ulaşılmıştır.

2. OLAY:[V.A.NIN] ÖLDÜRÜLMESİ(12.06.1994)

...

Bu olayla ilgili sığınaktaki teröristlerin de çatışma sonucunda öldürüldükleri gerekçesiyle Diyarbakır DGM savcılığı tarafından takipsizlik kararı verilmiş, daha sonra da evrak imha edilmiştir.

Başka bir iddiayla ilgili olarak Derik Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan suç duyurusu ve fethi kabir talebi üzerine yapılan fethi kabir işleminde 1'i kadın 4 adet ceset bulunduğu, bu cesetlerin birinin [V.A.ya] ait olabileceğine dair oluşan şüphe nedeniyle [V.nin] oğlundan alınan numunelerin çıkarılan kemiklerle karşılaştırılması için Adli Tıp Kurumuna gönderildiği, cevaben yeni örneklerin istendiği, Cumhuriyet Başsavcılığımızca eldeki örneklerle mukayese yapılması yönünde tekrar yazı yazıldığı, rapor geldiği zaman mahkeme dosyasına sunulacağı, soruşturmanın ciddiyeti ve zamanaşımının yakınlığı gibi hususlar nedeniyle kamu davasının açılması gerektiği kanaatine varıldığı,

NETİCE VE OLUŞAN KANAAT:

Maktulün teröristlerle gerçekleşen çatışma sonucu vefat ettiği, kim tarafından öldürüldüğünün kesin belli olmadığı, terörist olduğuna dair herhangi bir emare olmamasına rağmen terörist gibi gösterilerek kimsesizler mezarlığına gömüldüğü, iddiaya göre maktulün bilerek öne sürüldüğü ve ölümüne sebebiyet verildiği, cenazenin gömülme şeklinin bu algıyı kuvvetlendirdiği, şüphelinin olay tarihinde Derik İlçe jandarma Komutanı olması sebebiyle iddia konusu eylemlere dahlinin bulunduğu, bu sebeple gerçekleşen neticeden sorumlu olduğunu kanaatine varılmıştır.

3.OLAY:[M.A.NIN] ÖLDÜRÜLMESİ(04.01.1994)

... Bununla ilgili yürütülmüş soruşturmada Mazıdağı Savcılığı, suçun tasarlanarak işlendiğine dair delilin bulunmadığı, 765 sayılı TCK'nun 102/2 maddesine göre 15 yıllık zamanaşımı süresine tabi olduğu ve bu sürenin geçmiş olduğu gerekçesiyle 29.02.2011 tarihinde takipsizlik kararı vermiştir.

Düzenlenen ölü muayene tutanağına göre, Mazıdağı jandarma komutanlığı tarafından Derik-Mazıdağı yolunda arabada bulunan bir erkek cesedinin akrabaları tarafından Mazıdağı Sağlık Ocağına getirildiğinin bildirilmesi üzerine 01.04.1994 tarihinde saat 11.00 sıralarında sağlık ocağına gelindiği, [A.A.nin] kimlik tanığı olarak alınan ifadesinde, kardeşinin çalıştığı taksi durağına gelen [A.] isimli şahsın, [M.nin] Mazıdağı yolunda kaza yapıp takla attığını ve şarampole yuvarlandığını söylemesi üzerine bir taksi tutup gittiğini, taksinin Derik'ten gelirken sağ tarafa burun üstü düştüğünü, ön ve yan camlarını parçalandığını gördüğünü, Derik Savcılığına bilgi verdiğini, Mazıdağı sınırlarında öğrenince Mazıdağı jandarması ile birlikte cesedi sağlık ocağına getirdiklerini, kardeşinin bir düşmanın olmadığını, kimin öldürdüğünü bilmediklerini beyan etmiştir.

Cesedin incelenmesi sonucunda, sol kaş letarinde giriş yapıp frontal kemik sağ yarısını palyeter kemiğin gezmot kapsayan 10x10 cm genişliğinde beynin ve göziin hernasyonu yoi açan çıkış deliği, yine aynı şekilde vertekste yan yana birbirinden bağımsız iki kurşunun giriş yaptığı beyni ve sağ gözü parçalayarak çıktığı, vücudun yüz kısmının beyin hasarasyondan mütevellit yüze doğru beyne sıçradığı, çok miktarda katılaşmış kan olduğu, ölüm morluğunun yüz kısmında teşekkül etmiş olduğu görüldü.

Jandarma tutanağı

04.01.1994 günü saat 08.30 sıralarında Derik-Mazıdağı karayolunda kendisine ait 47 ... 9 plakalı [R.] marka taksi ile Derik istikametinden Mazıdağı istikametine gitmekte iken Sağmal köyü yol ayrımına yaklaşık 40 metre mesafede olduğu, yolu kimliği ve sayısı tesp.

edilemeyen silahlı PKK terör örgütü mensuplarınca kesilen [M.A.] isimli şahsın aracın içinde başına kalesnikof marka tüfekle 2 el ateş edilmek suretiyle öldürüldüğü, aracın vitesinin boşa alınarak şarampole itildiği, aracın Derik istikametinden gelişe göre sağda şarampole (dolgu yapılmış) yola 5 metre mesafede dolgunun bitimine 3 metre kala durduğu, sol yan ön kapısının camının ve ön camının parçalanmış olduğu, araçta çekirdek giriş ve çıkış izinin bulunmadığı, aracın içinde boş kovan ve çekirdeğin olmadığı, maktulün otopsi için Mazıdağı sağlık ocağına gönderildiği, maktulün otopsi sırasında çıkan 1 adet boş kovanın ekspertiz raporu için Mardin il jandarma komutanlığına gönderilmiş olduğu belirtilmiştir.

Ekspertiz Raporu

Diyarbakır Bölge Krim. Pol. Lab. nın 1994/286 uzmanlık sayılı raporu ile elde edilen 1 adet kovanın 7,62x39 mm çapında olduğu, arşivde kayıtlı silahlar ile atılıp atılmadığının araştırılması için KOT: 3732 sırasında geçici olarak alıkonulduğu bildirilen kovanın 08.02.1994 tarihinde aynı bölgede [M.,R. ve A.E.nin] öldürülmesinde kullanılan iki silahtan birinden atıldığı (arşivin 3913 sırasında kayıtlı 3 adeti ile çeşitli karakteristik özellikler yönünden uygunluklar bulunduğu) tespit edilmiştir.

Mazıdağı savcılığı evrakı 1994/2 sayılı soruşturmaya kaydederek 94/13 sayılı Görevsizlik kararı ile Diyarbakır DGM'ye gönderilmiş, DGM savcılığı da 30.11.1999 tarihli görevsizlik kararı ile maktulün terör örgütü tarafından öldürüldüğüne dair delil bulunmadığı gerekçesiyle evrak iade edilmiştir.

...

Ekspertiz raporunda Aşağıda anlatılacağı gibi olaydan 1 ay kadar sonra 08.02.1994 tarihinde aynı bölgede [M.,R. ve A.E.nin] öldürülmesinde kullanılan iki silahtan birinden atılan kurşunlarla [M.A.nın] öldürülmesinde kullanılan tüfekten atıldığının tespit edildiği, bu şekilde bu şahısları öldürenlerin aynı şahıslar olduğu kanaatinin güçlenmiştir.

NETİCE VE OLUŞAN KANAAT:

Müşteki ve tanıkların beyanlarının aynı doğrultuda olduğu, müştekinin şüphelinin düşmanca tutumlarına ve tehditlerine maruz kaldığı, birkaç kez dövüldüğü ve belirli sürelerle alıkonulduğunun anlaşıldığı, maktulün şüpheli tarafından öldürülmesi iddiasının ciddi olduğu, zira maktulün alıkonulmasından önceki tavrının bu izlenimi güçlendirdiği, ayrıca maktulü öldürmede kullanılan kalesnikov tüfeğin 1 ay sonra 3 kişinin daha öldürülmesi olayında kullanıldığının tespit edildiği, bunun cinayetlerin aynı şahıslarca yapıldığını gösterdiği, [E.] kardeşlerin öldürülme şeklinin şüpheli üzerinde yoğunlaşan suçtu işlediğine dair kuşkuyu arttırdığı, toplanan delillerin şüphelinin maktulü öldürdüğüne dair yeterli şüphe oluşturduğu kanaatine varılmıştır.

4.OLAY: : [1- M.E.

2-R.E.

3-A.E.nin] öldürülmesi (06.02.1994)

... Mazıdağı savcılığı tarafından görevsizlik kararı ile Diyarbakır DGM savcılığına gönderilmesi üzerine 1994/1267 sırasına kaydedilen soruşturma evrakının incelenmesi sonucunda;

Olay Yeri tespit Tutanağı

07.02.1994 günü saat 20.00 sıralarında Mazıdağı- Derik karayolu yakınında Gümüşpınar köyü Hezas mezrasına 1 km mesafede bir erkek cesedinin görüldüğünün öğrenilmesi üzerine, sabah saat 06.30 sıralarında belirtilen yere gelindi. Derik karayolunun 16. km snde yolun 10 metre uzağında yatar vaziyette bir cesedin bulunduğu, cebinden çıkan belgelerden [M.E.] olduğu, başından vurulduğu, yakınında 41-42 numaralı altı düz çizgili, kısa topuklu ayak izinin bulunduğu, cesede 1,5, 2 ve 3 metre uzaklıkta olmak üzere toplam 3 adet kalışnikof tüfeğe ait boş kovanının bulunduğu,

Yine yolun solunda 47 ...7 plakalı [R.S.] marka aracın yol işaret levhasının önünde önü Mazıdağı istikametinde olarak bulunduğu,

Birinci cesedin bulunduğu yerin 100 metre kadar uzağında yolun sağ tarafındaki mıcır birikintisinin kenarındaki kayalıkların arkasında 2 erkek cesedinin daha olduğu görüldü. Üzerlerinden çıkan kimliklerden birinin [R.E.], diğerinin de [A.E.] olduğu, onların da başlarından vurulmuş olduklarının görüldüğü, bu cesetlerin 3, 4.5 ve 10 metre uzaklarında toplam 3 adet kalışnikof tüfeğe ait boş kovan bulunduğu,

Ayrıca olay yerine 150 -200 metre Mazıdağı tarafında yol kenarından geçen telefon hattından kesilmiş 50 metre uzunluğundaki telin yolun üzerinde olduğu görülmüştür.

Otopsi ve Ölü Muayene Tutanağı

Jandarma tarafından 07.02.1994 günü saat 18.00 sıralarında Mazıdağı-Derik Karayolu üzerinde bir şahsın öldürülerek bırakıldığıнын duyum olarak alındığının ve gerçeklik derecesinin araştırıldığıнын bildirilmesi üzerine gerekli tedbirlerin alınması emri verildi. Ertesi sabah saat 08.00 sıralarında cesetlerin bulunduğuнын bildirilmesi üzerine olay yerine gelindi. Cesetlerin yerlerine işaret konulup bir arada toplandığı görüldü.

1 numaralı ceset [R.E.] : ... uzun namlulu yivli otomatik silahla YAKIN ATIŞ sonucu öldüğü,

2 numaralı ceset [A.E.]: ... uzun namlulu yivli otomatik silahla BİTİŞİK ATIŞ sonucu öldüğü,

3 numaralı ceset [M.E.]: ... yakın atış sonucu öldüğü,

...

JANDARMANIN 08.02.1994 GÜNÜ ALDIĞI İFADELER

...

JANDARMANIN FEZLEKESİ

16.02.1994 tarihli Mazıdağı savcılığına hitaben yazılan üst yazıda, PKK'lıların maktullerin hareketlerini takip ederek Mazıdağından Derik'e gidecekleri esnada Gümüşpınar köyü Hezas mezrasını geçtikten sonra yola gerilen tel ile [R.E.nin] idaresindeki 47 ... 27 plakalı aracı durdurup [R. ve A.yı] aracın içinden alıp kayalıkların arkasında, [M.yi] ise taş ocağının önünde öldürdükten sonra aracı bir bir tur yaptırıp Mazıdağı istikametine çevirdikleri, yolun dar olması nedeniyle çevrilirken aracın yoldan çıktığı değerlendirilmiş, olay yerinde bulunan 6 kovan ekspertiz raporu için Mardin İl jandarma Komutanlığına gönderilmiştir.

Ekspertiz Raporu

Diyarbakır Bölge kr. Pl. Lab. nın 02.05.1994 tarihli 1994/924 uzmanlık sayılı ekspertiz raporuna göre, gönderilen 6 adet 7.62x39 mm çapındaki kovanlar (3-3) olmak üzere iki ayrı silahtan atılmıştır. Arşivdeki kovanlarla karşılaştırılmak üzere arşivin kod. 3913 sırasında geçici olarak alıkonulduğu bildirilen kovanlardan 3 ünün 04.01.1994 tarihinde aynı bölgede [M.A.nın] öldürülmesinde kullanılan silahtan atıldığı (arşivin 3732 sırasında kayıtlı kovan ile çeşitli karakteristik özellikler yönünden uygunluklar bulunduğu) tespit edilmiştir.

Evrak 16.02.1994 tarihli görevsizlik kararı ile Diyarbakır DGM savcılığına gönderilerek 1994/1267 sırasına kaydedilmiştir.

...

NETİCE VE OLUŞAN KANAAT:

Maktullerin en son jandarmanın yol kontrolünde görüldükleri, 4 kişi beraber gelmişken bir anda 2 kişinin arabayla 'aceleleri olması' sebebiyle diğer 2 şahsı bırakıp gitmelerin makul olmadığı ve tecrübe kurallarına aykırı olduğu, bu 2 şahsın bu şekilde kaybolduktan sonra ateşli silahla öldürülmeleri, burada kullanılan tüfeğin 1 ay önce [M.A.nın] öldürülmesinde de kullanılması olay tarihinde İlçe Jandarma Komutanı olan şüpheli üzerindeki şüpheliyi arttırdığı, belirtilen cinayetlerin bu şahsın bizzat veya yönlendirmesi şeklinde gerçekleştiğine dair dava açmaya yeter derecede şüphe olduğu görülmüştür.

...

6.OLAY:[P.A.nın] Öldürülmesi(17.05.1994)

...

NETİCE VE OLUŞAN KANAAT:

Maktulün içerisinde Üstteğmen diye hitap edilen bir rütbelinin olduğu askerler tarafından [Ab.(Ab.)] ile birlikte götürüldüğü, [Ab.nın] geri gönderilmesine rağmen [P.nin] geri gelmediği, askerlerin gitmesinden sonra [P.nin] götürüldüğü dere kenarında kar izleri, kırık joplar ile birkaç parça [P.nin] üzerindeki benzer mavi kot pantolon parçalarının bulunduğu, o civardaki çobanlardan [P.nin] bağırma sesini duyanları olduğunun belirtildiği, maktule o zamandan beri ulaşamadığı, aradan geçen uzun süre ve öldürüldüğü iddia edilen yerde bulunan kan, kırık jop ve elbiselerine binaen öldüğünün kabulü gerektiği, olay tarihinde İlçe Jandarma Komutanı olan şüphelinin de köye giderek maktulü alıkoyan şahıslardan olduğunun anlaşıldığı, bu sebeple gerçekleşen neticeden sorumlu olduğu kanaatine varılmıştır.

ŞÜPHELİ SAVUNMASI:

Şüpheli talimat yoluyla alınan savunmasında savunmasını yazılı olarak sunduğunu, iddialarla ilgili olarak ise olayların 18-20 seneye öncesine dayanması nedeniyle savunmasına gerekçe teşkil edebilecek tüm delilleri bulabilmiş olmadığı, savunmasının acilen alınması istendiğinden konuyu etraflıca araştıramadığını, bazı iddialara konu olayları hatırlayamadığını, ancak görevi süresince hiçbir şekilde yasa dışı bir iş yapmadığını, Astlarına da yasa dışı bir talimat vermediğini, bölgede görev yaptığı süre zarfında idari ve adli amirlerimizin talimatı dışında bilgisi haricinde herhangi bir uygulamaya da gitmediğini beyan etmiştir. Evrak uyap üzerinden gelmiş olup, yazılı savunma posta yoluyla ulaştığı zaman mahkeme dosyasına sunulacaktır.

NETİCE:

Yukarıda ayrıntısıyla belirtildiği gibi şüphelinin Derik İlçe Jandarma Komutanı olduğu dönemde görev sahasında ikamet eden sivil vatandaşla terörist unsurlar arasında herhangi bir ayırım yapmadığı, vatandaşı potansiyel terörist olarak gördüğü ,bunun yukarıda anlatılan olaylardan anlaşıldığı, bunların dışında teröristlere yardım veya yataklık iddiası olan durumlarda ise kolluk olarak şüphelileri tespit ve Adli Makamların talimatlarına binaen delilleri toplaması gerekirken şüphe olsun olmasın sivil vatandaşları çeşitli şekillerde ve tamamen keyfi bir şekilde öldürdüğü, bu konuda son derece fütursuz davrandığı, şahitlerin kalmasından çekinmediği, bunun ötesinde İlçe Jandarma Karakolunda bulunan nezarethanede çok sayıda şahsa işkence yaptığı ve uzun süre soğukta aç ve susuz olarak beklettiğinin tespit edildiği, fakat suç tarihi itibarıyla 765 sayılı kanuna göre soruşturma zamanaşımı dolduğundan soruşturma dosyasına dahil edilmediği, sadece zamanaşımı süresinin dolmasına az bir süre kalan cinayet iddialarının ileri sürüldüğü, yukarıda olay olay anlatıldığı gibi de şüphelinin çok sayıda insanı bombalama dahil çeşitli şekillerde öldürdüğü, ölenleri ise adli tahkimate terörist unsurlar olarak sunduğu ve bu yönde tutanaklar tuttuğu, bu eylemlerinin ne askeri, ne adli ne de mülki görevleri kapsamında olduğu, görevinin nüfuzunu süistimal ederek ve dönemin şartlarını kendine perde yaparak görevinin dışında eylemlerle insanları öldürdüğü ve işkence yaptığı, baskısını Derik İlçesinde ikamet eden vatandaşa yoğun bir şekilde hissettirdiğinin anlaşıldığı, bütün bunların şüphelinin yukarıda belirtilen tarihlerde görev sınırları dışında birden çok şahsı kasten öldürdüğünü gösterdiği, toplanan delillerin şüphelinin atıl eylemleri işlediği hususunda dava açmaya yeter derecede ciddi şüphe oluşturduğu anlaşılmakla aşağıdaki şekilde karar verilmesine kanaat getirilmiştir.

..."

67. Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesinin E. 2012/176 sayılı dosyasında, yukarıda değinilen ölüm ve zorla kaybedilme olaylarıyla ilgili olarak sanık M.Ç.nin yargılanmasına başlanmıştır.

68. Sanık M.Ç.nin müdafii 12/9/2012 tarihli dilekçeyle yargılamanın nakli talebinde bulunmuştur. Mardin Valiliğinin uygun görüşü ve Bakanlığın istemi üzerine Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 17/12/2012 tarihli kararıyla yargılamanın Çorum Ağır Ceza Mahkemesine nakline karar verilmiştir.

69. Başvurucular ve bazı müştekiler tarafından verilen 11/10/2012 havale tarihli dilekçeyle, mezkûr ölüm ve zorla kaybedilme olaylarının örgüt faaliyeti kapsamında işlendiği iddia edilerek Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesinde süren yargılamanın Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesine (TMK mülga 10. madde ile görevli) gönderilmesi talep edilmiştir.

70. Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 25/12/2012 tarihli karar ile Yargıtay 5. Ceza Dairesinin kararı uyarınca yargılamanın kamu güvenliği gerekçesiyle Çorum Ağır Ceza Mahkemesine nakline karar verilmiştir.

71. Yargılama Ağır Ceza Mahkemesinin 2013/50 sayılı esasına kaydedilmiştir. Ağır Ceza Mahkemesince tüm müştekilerin, olayla ilgili bilgisi olan sivil, asker ve geçici köy korucusu birçok tanığın beyanı alınmıştır. Ayrıca 5/3/2013 ve 23/10/2013 tarihli müzekkerelerle iddianameye konu olaylara dair vukuat raporları, ceride kayıtları, hareket günlük durum raporları, hareket emirleri yetkili askeri makamlardan istenmiştir. Mardin İl Jandarma Alay Komutanlığı ve Derik İlçe Jandarma Komutanlığı tarafından olaylarla ilgili temin edilebilen tüm belgeler Ağır Ceza Mahkemesine iletilmiştir.

72. Yine Ağır Ceza Mahkemesince 30/4/2013 tarihli müzekkereyle sanık M.Ç.nin Derik İlçe Jandarma Komutanı olarak görev yaptığı sırada aldığı izin, rapor ve yurt içi, yurt dışı görevlendirmeleri bilgisinin iletilmesi istenmiştir. Söz konusu bilgiler Jandarma Genel Komutanlığı tarafından iletilmiştir.

73. Ağır Ceza Mahkemesi, Millî İstihbarat Teşkilatı ve Emniyet Genel Müdürlüğünden olaylar ve maktüller hakkında bilgi istemiş; anılan makamlar gerekli bilgi ve belgeleri Ağır Ceza Mahkemesine iletmıştır.

74. Yargılama neticesinde Ağır Ceza Mahkemesi 21/5/2014 tarihli kararla sanığın müsnet suçlardan ayrı ayrı beraatine karar vermiştir. Gerekçeli kararda her olaya ilişkin müşteki, tanık beyanları ve sanık savunması ayrı ayrı belirtilerek elde edilen diğer delillerle birlikte her olay ile ilgili olarak varılan kanaat belirtilmiştir. 120 sayfalık gerekçenin ilgili kısımları şöyledir:

"...

MAKTULLER [S.Ç., Y.Ç., A.Ç., A.Ç., R.Ç.] VE [M.N.A.NIN] ÖLDÜRÜLMESİNE İLİŞKİN YAPILAN YARGILAMADA;

...

KATILANLAR VE SANIK TARAFINDAN OLAYIN DELİLLERİNE İLİŞKİN TALEP EDİLEN BİLGİ VE BELGELER İSTENİLMESİ SONUCUNDA;

Mardin İl Jandarma Komutanlığına, 16/02/1993 tarihinde Dumanlı köyünde meydana gelen çatışmada terörist ve sivil vatandaşların öldürülmesi olayı ile ilgili olarak 16/02/1993 ve 17/02/1993 tarihli ceride kayıtları ve vukuat raporlarının gönderilmesinin istenildiği, verilen cevapta ceride kayıtlarına ulaşılamadığının, vukuat raporlarının ise temin edilerek gönderildiğinin, (Dizi 1038/5 de yer alan) vukuat raporlarında ... belirtilmiştir.

Mardin İl Jandarma Komutanlığı'nın ... tahkikatı konulu yazısında, ... yasadışı pkk terör örgütüne yardım-yataklık yaptığını, lojistik destek sağladığını ve örgüt ile ilişki içerisinde olduğunu, teröristlerin barınmaları için kendi ahırlarında sığınak hazırladıklarını, 16/02/1993 günü Derik-Dumanlı köyündeki 9 teröristin çatışma sonucu ölü olarak ele geçirildiğini, örgüt mensupları ... adlı teröristlerin evlerine geldiklerini beyan ettiği belirtilmiştir.

Mardin İl Jandarma Komutanlığı'nın 17 Şubat 1993 tarihli gözlem altına alınan şahıslara ilişkin tutulan tutanakta ... gözaltına alındığı anlaşılmıştır.

Olay yeri görgü ve tespit tutanağında ... belirtildiği anlaşılmıştır.

Olay yeri krokisinin incelenmesinde ... ile işaretlendiği anlaşılmıştır.

Sanık [M.Ç.] hakkında Derik C.Başsavcılığının 05/03/2005 tarih, ... karar sayılı takipsizlik kararına ilişkin tüm evrakların gönderilmesinin istenildiği, gelen belgelerde; ... yapılan soruşturmada Derik C.Başsavcılığı'nın ... takipsizlik kararı ile (Dizi 950/13 de yer alan), Müştekinin iddiasının gerçek dışı olduğu, Devlet aleyhine tazminat davası açabilmek amacıyla şikayet dilekçesi verildiği, iddiaların asılsız olduğunun olay yeri tespit tutanağı ve diğer evraklardan anlaşılması nedeniyle sanık hakkında kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin karar verildiği, karara karşı yapılan itiraz sonucunda (Dizi 950/8 de yer alan)

Midyat Ağır Ceza Mahkemesinin 2003/37 Müt. esas ve karar sayılı kararı ile kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararın kaldırılmasına ilişkin yapılan talebin reddine karar verildiği anlaşılmıştır.

Ankara Jandarma Genel Komutanlığı'na yasadışı örgütlere ilişkili olan kişilere dair edilen bilgi ve belgelerin gönderilmesi kapsamında ... belirtildiği, ... Derik Cumhuriyet Başsavcılığının 1992/193 hazırlık numaralı soruşturması kapsamında, 267 şüpheli hakkında ... terör örgütü lehine slogan attıkları, sözde kürdistan ve terör örgütü ... yı simgeleyen bez parçaları, pankart ve poster taşıdıkları, kanunsuz toplantı ve gösteri yürüyüşü yaptıkları suçlamaları ile ilgili olarak iddianame düzenlendiği ve 1992/15 karar sayılı görevsizlik kararı ile Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderildiği bildirilmiştir.

Ankara Jandarma Genel Komutanlığı'na yasadışı örgütlere ilişkili olan kişilere dair edilen bilgi ve belgelerin gönderilmesi kapsamında ... bildirildiği anlaşılmıştır.

...

Müşteki Bubo Çeviren' in [başvurucu] Derik Asliye Hukuk Mahkemesine sanık [M.Ç.] hakkında açtığı tazminat davasına ilişkin belgelerin gönderildiği, ... işlem den kaldırılmasına, gerekli harçlar ödenmediğinden H.U.M.K nun 409/5 maddesi uyarınca davanın açılmamış sayılmasına karar verildiği anlaşılmıştır.

Derik Sulh Ceza Mahkemesinin 1993/4 sorguya çekme zabtının gönderildiği, zabıtta ... sorgularının alınması sonrasında serbest bırakıldıkları anlaşılmıştır.

...terör örgütüne yardım ve yataklık yapmaktan ... hakkında Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 1993/924 hazırlık, ... sayılı iddianame ile Diyarbakır 1 Nolu Devlet Güvenlik Mahkemesine kamu davası açıldığı anlaşılmıştır.

...

Derik Cumhuriyet Başsavcılığının 1993/32 hazırlık, ... sayılı görevsizlik kararında, maktuller... İdeolojik Amaçla Adam Öldürmek, Yasa Dışı ... örgütüne yardım ve yataklık yapmak suçundan sanıkların eylemlerinin 2845 Sayılı Yasanın 9. maddesi kapsamına girmesi sebebiyle görevsizlik kararı verilerek dosyanın Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderildiği,

Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı' nın 18/03/1993 tarih, ... sayılı kararı ile maktuller ... sanıklar hakkında tefrik kararı verilerek hazırlığın 1993/999 sırasına kayıt edildiği anlaşılmıştır.

...

KANAAT VE SONUÇ:

Mardin Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 16/07/2012 tarih, 2012/3527 soruşturma, ... iddianamesinin düzenlenmesinde temel ve hukuki dayanak olarak müşteki ve tanık beyanlarını dikkate alınarak tanzim edimiştir. Bu bağlamda müşteki ve tanık beyanları ayrı ayrı incelendiğinde;

...

Beyanlarının içeriği dikkate alındığında müştekinin maktullerin ölümüne ilişkin görgüsünün bulunmadığı, olay hakkındaki bilgisinin duyum ve yorumlardan ibaret olduğu, zaten beyanlarının bir kısmında olayları köylülerden duyduğunu beyan ettiği, ancak olayları kimden duyduğuna ilişkin tam bir bilgi ve isim bildirmediği, özellikle beyanlarını aktarıırken "[A.Ç.nin] ... terör örgütü mensuplarının evlerinde bulunduğu anlaşılmaması halinde askerlerin hem teröristleri hem de kendilerini öldüreceğini düşündüğü ve bu şekilde bir beyanda veya anlatımda bulunmuş gibi aktarımda bulunduğu, ancak herhangi bir müştekinin veya tanığın [A.Ç.yle] görüştüğü yönünde bir beyanlarının bulunmadığı, yine müşteki Bubo Çeviren [başvurucu] 01/07/2013 tarihli beyanlarında olay günü sanığın yanında bir korucu ve onbaşı olduğu halde evlerine geldiğini beyan ettiği, ancak önceki beyanlarında sanığı gördüğünden ve evine geldiğinden bahsetmediği,

...

Yine bazı müştekiler tarafından olaya şahit olduğu belirtilen [S.İ.nin] alınan beyanlarında, öldürülen maktullerin ne zaman ve kimin tarafından öldürüldüğüne ilişkin beyanlarında herhangi bir açıklamanın bulunmadığı,...

... olay yeri tespit tutanağı ile olay yeri vukuat raporları ve idari tahkikat sonrası alınan beyanlar karşılaştırıldığında birbirini doğruladığı ancak müşteki ve tanıkların maktulleri ölü olarak bulduklarını beyan ettikleri yerler ile tutanak içeriklerinin birbirini tutmadığı, ... olay yeri krokisi incelendiğinde müştekilerin beyanlarının arasında da çelişkiler bulunduğu, beyan ettikleri yerlerin farklı olduğu, aralarında mesafe bulunduğu, ...

...

...idari tahkikat evrakında ise ...tahkikat evrakında yer aldığı, olayın nasıl gerçekleştiğine ilişkin olay yeri zabtının düzenlendiği, timde görevli personelin isim listesinde belirtildiği, yine Mardin İl Güvenlik Komutanlığı tarafından görev emrinin dosya içerisinde yer aldığı,

Bazı müşteki ve tanıkların beyanlarında sanığın operasyonun başlamasından itibaren bizzat bulunduğu ve aramalara katıldığı yönünde beyanlar bulunduğu, bu hususun tespiti yönünde sanığın savunmalarının alındığı, sanığın savunmalarında...

...

...yine müştekilerin gözaltına alınıp alınmadıklarının tespiti ve işkence gördüklerine ilişkin bilgi ve belgelerin temini yönünde yapılan araştırmalarda arşiv kayıtlarının 5 yıllık zamanaşımına tabi olması ve zamanaşımı sonrasında evrakların imha edildiğinin bildirilmesi ve müştekilerinde uğradıklarını iddia ettikleri işkence nedeniyle olay akabinde herhangi bir şikayette bulunmadıkları bildirmeleri karşısında herhangi bir kanıt ve delilin elde edilemediği anlaşılmıştır.

Dumanlı köyünde meydana gelen olaya ilişkin müşteki ve tanıkların birbirleriyle çelişen ve soyut iddiaları dışında sanığın maktuller [S.Ç., A.Ç., R.Ç., A.Ç. ve M.N.A.yı] öldürdüğüne dair delil elde edilemediği...

...

... sanığın beraatine karar vermek gerektiği yönünde vicdani kanaat ve sonuca ulaşılmıştır.

MAKTUL [V.A.NIN] ÖLDÜRÜLMESİ OLAYINA İLİŞKİN YAPILAN YARGILAMADA;

...

KATILANLAR VE SANIK TARAFINDAN OLAYIN DELİLLERİNE İLİŞKİN TALEP EDİLEN BİLGİ VE BELGELER İSTENİLMESİ SONUCUNDA;

1992-1994 yılları arasında meydana gelen çatışmalarda terörist ve sivil vatandaşların öldürülmesi olayı ile ilgili vukuat raporları, ceride kayıtları, hareket günlük durum raporları ve hareket emirleri var ise onaylı suretlerinin gönderilmesinin Mardin İl Jandarma Komutanlığından istendiği, verilen cevapta (Dizi 1035/1,2, 3); Belirtilen tarihlere ilişkin ceride kaydı, hareket günlük durum raporları ve hareket emri ve bunlara ilişkin tanzim edilen belgelerin saklama sürelerinin dolması nedeniyle kayıtların imha edilmiş olmaları nedeniyle ulaşılamadığının bildirildiği ve bu hususta Derik Cumhuriyet Başsavcılığının hazırlık dosyasından belgelerin temin edilmeye çalışıldığı, Derik Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 1994/141 hazırlık ... nolu kararı ile görevsizlik kararı verildiği, 1994/1914 hazırlık ve ... nolu kararı gereğince DGM C.Başsavcılığınca takipsizlik kararı verildiği ve buna ilişkin belgelerin eklendiğinin bildirildiği, 1992-1994 yılları arasında meydana gelen çatışmada terörist ve sivil vatandaşların öldürülmesi olayı ile ilgili olarak maktül [V.A.nın] öldürüldüğü iddiası ile ilgili olarak Terör Olayları Bilgi Sisteminden alınan ve 12/06/1994 tarihli terör olayına ait vukuat raporunun fotokopisinin çıkarılarak gönderildiğinin bildirildiği, incelenmesinde (Dizi 1035/4 de yer alan); 12/06/1994 günü Mardin ili Derik ilçesi Kuyulu köyü kuzey bölgesinde bir istihbaratın değerlendirilmesi gözlem altında tutulan bir işbirliğinin yer göstermesi sonucu icra edilen operasyonda, 2 ayrı sığınak bulunarak ele geçirilen malzemeler imha edildiği, ... [V.A.nın] teröristlerin barındığı sığınakın kapağını açarken teröristlerce açılan ateş sonucu öldüğünün, çıkan çatışmada sığınakta bulunan ... isimli 4 teröristin ölü olarak silahları ile birlikte ele geçirildiğinin belirtildiği anlaşılmıştır.

Evrak ekinde gönderilen (Dizi 1035/6-7 yer alan) Derik C.Başsavcılığı' nın 1994/141 hazırlık, ... sayılı iddianamesi ile sanıklar [V.A.], ... eylemlerinin 2845 Sayılı Yasanın 9. Maddesi kapsamında kaldığından bahisle görevsizlik kararı verilerek, iddianamenin DGM yetkili Diyarbakır C.Başsavcılığı'na gönderildiği, Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı' nın 1994/1914 hazırlık, ... karar sayılı kararı ile sanıkların ölmüş olmaları nedeniyle TCY' nin 96. Maddesi uyarınca sanıklar hakkında takipsizlik kararı verildiği anlaşılmıştır.

Ankara Jandarma Genel Komutanlığı'na yasadışı örgütlere ilişkili olan kişilere dair edilen bilgi ve belgelerin gönderilmesi kapsamında ...yer aldığı bildirildiği anlaşılmıştır.

[V.A.nın] öldürüldüğü tarih olan 12 Haziran 1994 tarihinde sanığın herhangi bir seminer ve toplantıya katılıp katılmadığının bildirilmesinin istendiği, verilen cevapta; herhangi bir toplantıya katıldığına ilişkin bir belgeye rastlanılmadığının bildirildiği anlaşılmıştır.

[V.A.nın] 12/06/1994 tarihinde ölümü ile ilgili hastanece düzenlenen raporlarının çıkartılarak gönderilmesinin istendiği, verilen cevapta; Kurumda bulunan arşiv kayıtlarında rastlanılmadığına ilişkin bilgi verildiği anlaşılmıştır.

Sanık [M.Ç.nin] Mardin ili Derik ilçesi Jandarma Komutanlığında görev yaptığı tarihlere ilişkin olarak; sanığın 15 Temmuz 1992 tarihinde görev başladığı ve 02 Ağustos 1994 tarihinde görevden ayrıldığı bildirildiği anlaşılmıştır.

Ankara Jandarma Genel Komutanlığından, Sanık [M.Ç.nin] kullanmış olduğu izin ve raporlara ilişkin dökümlerinin çıkarılarak gönderilmesinin istenildiği, verilen cevapta; ... belirtildiği anlaşılmıştır.

Derik İlçe Jandarma Komutanlığına 03/01/1994-03/10/1994 tarihlerine ait nezarethane defterinin gönderilmesinin istenildiği, verilen cevabi yazıda; olayla ilgili olarak nezarethane kayıt defterinin arşivde bulunmadığına dair tutanak tutularak gönderildiği anlaşılmıştır.

[C.T.] isimli vatandaş 1992 yılında Derik ilçesi Üçyol Jandarma Komutanlığı bölgesindeki çeliksiz petrol civarında düzenlenen eğlence sırasında jandarma görevlileri tarafından kalabalığın üzerine ateş edildiğini ... iddia etmesi üzerine soruşturma başlatıldığı, Hacı Abdullah Akin mezarlığında 22/11/2011 ve 23/11/2011 tarihlerinde mezar açma işlemi yapıldığı, yapılan işlemlerde birbirine yakın birer metre ara ile gömülmüş üzerlerinde elbiseleri bulunan yalnızca kemiklerden ibaret 4 adet ceset bulunduğu, şikayetçi [C.T.nin] cesetlerden birisinin kardeşi [N.T.ye] ait olduğunu iddia ettiği, Cumhuriyet Başsavcılığına müracaat eden diğer şikayetçiler ... müştekilerden DNA karşılaştırılması yapılmak üzere kan örneklerinin alındığı,

Adli Emanetin 2013/916 sırasında kayıtlı eşyalardan 123 kod adı verilen şahsa ait kan örneği, diş ve kemik parçalarının ve müşteki Yasin Avcıl'a ait kan örneklerinin, ... torba içerisinde bulunan kemik ve diş parçalarının karşılaştırmasının yapılarak DNA eşleşmesi ile kimliklerinin tespiti yönünde İstanbul Adli Tıp Kurumundan rapor tanziminin istenildiği, 20/01/2014 tarihinde düzenlenen raporlarda (Dizi 920 de yer alan) ve 25/09/2013 tarihinde düzenlenen raporunda (Dizi 87/1-2 de yer alan) DNA eşleşmesi ile kimliklendirme 2 nolu cesedin [V.A.ya] ait olduğunun, diğer kemiklerin DNA'larının müştekilere uymadığı, kimlere ait olduğunun tespit edilemediğinin bildirildiği anlaşılmıştır.

MAKTUL [V.A.NIN] ÖLDÜRÜLMESİNE OLAYINA İLİŞKİN :

KANAAT VE SONUÇ

Mardin Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 16/07/2012 tarih, ... sayılı iddianamesinin düzenlenmesinde temel ve hukuki dayanak olarak müşteki ve tanık beyanlarının dikkate alınarak tanzim edildiği, bu yönden müşteki ve tanık beyanları ayrı ayrı incelendiğinde;

...

...

Maktul [V.A.nın] nasıl ve nerede öldürüldüğünün vukuat raporlarında ve tutanaklarda belirtildiği, bu şekilde sanığın maktul Vejdin Avcıl'ı öldürdüğüne ilişkin müştekilerin soyut ve tanık beyanları ile doğrulanmayan beyanları dışında herhangi bir maddi delilin bulunmadığı,

...

...

... sanığın beraatine karar vermek gerektiği yönünde vicdani kanaat ve sonuca ulaşılmıştır.

MAKTUL [M.A.NIN] ÖLDÜRÜLMESİNE İLİŞKİN YAPILAN YARGILAMADA;

...

KATILANLAR VE SANIK TARAFINDAN OLAYIN DELİLLERİNE İLİŞKİN TALEP EDİLEN BİLGİ VE BELGELERİN İSTENİLMESİ SONUCUNDA;

Mazıdağ Cumhuriyet Başsavcılığı' nın 199/23 sayılı yazısı ile 04/01/1994 günü Mazıdağ- Derik karayolunun sağmal köyü yakınlarında kimliği belirsiz kişilerce öldürülmesi olayı ile ilgili olarak;suçta kullanılan silahtan atıldığı düşünülen bahse konu boşkovanın nerede bulunduğu belirlenmesi, olay yerinde bulunmuş ise aracın içinde mi yoksa dışında mı bulunduğu, yoksa olay yeri dışında başka bir yerde mi bulunduğu tespitinin kolluktan talep edildiği, 25/12/1999 tarihinde düzenlenen (Dizi 33 de yer alan) tutanakta;bahse konu kovanın nerede bulunduğu belirtilmediği, ancak olay yeri tespiti tutanağında araç içerisinde başka kovan ve çekirdeğin olmadığı, aracın dışında nerede bulunduğu belirtilmediği tespit edilerek buna ilişkin tutanak tutulduğu anlaşılmıştır.

Olay tarihi olan 04/01/1994 tarihli düzenlenen olay yeri tespit tutanağında ... bildirildiği anlaşılmıştır.

Mazıdağ Cumhuriyet Başsavcılığının 04/02/1994 tarih, 1994/02 hazırlık, 1994/13 karar sayılı kararı ile maktul [M.A.nın] öldürülmesine ilişkin iddianame düzenlendiği, ...anlaşılmıştır.

Maktul [M.A.], sanıkları faili meçhul olan ve silahla kasten adam öldürme suçuna ilişkin olarak Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 30/11/1999 tarih,... sayılı görevsizlik kararı ile (Dizi 27 de yer alan): Maktulün terör amaçlı veya terör örgütü mensuplarıca öldürüldüğüne ilişkin Hiçbir bilgi ve belgeye ulaşılamadığından dosyasının Mazıdağ C.Başsavcılığına gönderildiği anlaşılmıştır.

Maktulü [M.A.], müştekisi [A.A.], sanığı meçhul olan, maktul [M.A.nın] öldürülmesi olayına ilişkin Mazıdağ Cumhuriyet Başsavcılığının 29/03/2011 tarih, ... sayılı kararında (Dizi 47 de yer alan); olayın adam öldürme suçu olduğu, olayın taammüden işlendiğine ilişkin delil bulunmadığı, 765 Sayılı TCK nun 102/2 maddesi uyarınca suçun zamanasını süresinin 15 yıl olduğu, zamanasını süresinin 24/01/2000 tarihi olduğu anlaşıldığından kovuşturmayla yer olmadığına dair karar verildiği anlaşılmıştır.

Ankara Jandarma Genel Komutanlığı'na yasadışı örgütlere ilişkili olan kişilere dair edilen bilgi ve belgelerin gönderilmesi kapsamında... bildirilmiştir.

Diyarbakır Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğünce düzenlenen 29/05/2012 tarihli ekspertiz raporundan; 04/01/1994 tarihinde Derik- Mazıdağı karayolu üzerinde [M.A.] isimli şahsın öldürülmesi olayı ile ilgili olarak Mardin İl Jandarma Komutanlığının 26/01/1994 tarihli yazısı ekinde gönderilen ve tespit edilemeyen olaylar arşivinde ... sırasında kayıtlı bulunan, 7,62 mm çaplı yabancı kaynaklı bir adet kovan ile,

08/02/1994 tarihinde Derik-Mazıdağı karayolunun bir grup yasadışı pkk örgütü mensubunca kesilerek araçlarından indirilen [M.E., A.E. ve R.E.] isimli şahısların öldürülmesi olayı ilgili olarak Mardin İl Jandarma Komutanlığının 04/04/1994 tarihli yazısı ekinde gönderilen ve tespit edilemeyen olaylar arşivinde 3913 sırasında kayıtlı bulunan, 7,62 mm çaplı yabancı kaynaklı iki adet ayrı silahtan atılan 6 adet kovan mikroskopla karşılıklı olarak yapılan incelemelerinde; 3913 sırasında kayıtlı 3 adet boş kovan ile 3732 sırasında kayıtlı bulunan 1 adet boş kovan arasında karakteristik benzerlik bulunduğu, iki ayrı olaya ilişkin elde edilen 4 adet kovanın aynı tek bir ateşli silahtan atılmış olduklarının tespit edildiğinin, 3913 sırasında kayıtlı diğer 3 kovanın bilgisayarlı tarama sisteminde yapılan karşılaştırmada herhangi bir irtibata rastlanılmadığının belirtildiği anlaşılmıştır.

(Dizi 931/1 de yer alan) Mazıdağ Cumhuriyet Başsavcılığının 1994/60 hazırlık, ... sayılı görevsizlik kararı ile Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen [S.D.] hakkındaki dosyada verilen 19/07/2006 tarih ve 2006/378 sayılı takipsizlik kararının suretinin gönderildiği anlaşılmıştır.

MAKTUL [M.A.NIN] ÖLDÜRÜLMESİNE OLAYINA İLİŞKİN :

KANAAT VE SONUÇ

Mardin Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 16/07/2012 tarih, ... sayılı iddianamesinin düzenlenmesinde temel ve hukuki dayanak olarak müşteki ve tanık beyanlarını dikkate alınarak tanzim edilmiştir. Bu bağlamda müşteki ve tanık beyanları ayrı ayrı incelendiğinde;

...

...müştekilerin beyanlarında kardeşleri maktul [M.A.nın] öldürülmesi olayını görmedikleri, olayları ikinci şahıstan duymuş gibi aktardıkları, ancak bu beyanları kimden duyduklarına ve duydukları kişinin kimliği yönünde somut bir beyanda bulunamadıkları, olayı gören tanıkların olduğunu ancak kimliklerini tespit edemedikleri yönünde beyanda buldukları, ...ancak maktul [M.A.nın] düğün ortamında sanık tarafından tehdit edilmesinde hayatın olağan akışısına göre bu olayı gören ve duyan kişilerin olmasının gerektiği, ancak bu olayla ilgili hiç bir tanığın gösterilmediği, yine müşteki [M.A.nın] bir çok kez sanık tarafından haksız şekilde darp edildiğini söylemesine rağmen herhangi bir şikayetin söz konusu olmadığı, [M.A.nın] beyaz renkli bir araca iki kişi tarafından bindirildiğinin belirtildiği,maktul [M.A.nın] cesedinin bulunduğu yerin Mazıdağ İlçesi Sağmal köy ayrımı civarında bulunduğu, bu yerin sanığın görevli olduğu Derik İlçe Jandarma Komutanlığının görev alanında bulunmadığı,... Mazıdağ Cumhuriyet Başsavcılığının 29/03/2011 tarih, 1999/238 soruşturma, ... sayılı kararında (Dizi 47 de yer alan); olayın adam öldürme suçu olduğu, olayın taammüden işlendiğine ilişkin delil bulunmadığı, 765 Sayılı TCK nun 102/ maddesi uyarınca suçun zamanaşımı süresinin 15 yıl olduğu, zamanaşımı süresinin 24/01/2000 tarihi olduğu anlaşıldığından kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verildiğinin anlaşıldığı,

Müştekilerin kardeşlerinin maktul [M.A.nın] öldürülmesi olayını görmedikleri, olayları ikinci şahıstan duymuş gibi aktardıkları, ancak bu beyanları kimden duyduklarına ve duydukları kişinin kimliği yönünde somut bir beyanda bulunamadıkları, olayı gören tanıkların olduğunu ancak kimliklerini ve isimlerini tespit edemedikleri yönündeki beyanları, maktul [M.A.nın] cesedinin bulunduğu yerin Mazıdağ İlçe Jandarma Komutanlığının görev alanında bulunması, sanığın görevli olduğu Jandarma Karakolu sorumluluk alanında bulunmadığı, bu konu ile ilgili daha önceden bir soruşturmanın başlatıldığı hususları hep birlikte değerlendirildiğinde,sanığın Maktul [M.A.nın] öldürdüğüne ilişkin müştekilerin soyut ve tanık beyanları ile doğrulamayan beyanları dışında herhangi bir maddi delilin bulunmadığı anlaşılmıştır.

...sanığın beraatine karar vermek gerektiği yönünde vicdani kanaat ve sonuca ulaşılmıştır.

MAKTULLER [M.E., R.E. ve A.E.nin] ÖLDÜRÜLMESİNE İLİŞKİN YAPILAN YARGILAMADA;

...

KATILANLAR VE SANIK TARAFINDAN OLAYIN DELİLLERİNE İLİŞKİN TALEP EDİLEN BİLGİ VE BELGELER İSTENİLMESİ SONUCUNDA;

Ankara Jandarma Genel Komutanlığı'na yasadışı örgütlere ilişkili olan kişilere dair edilen bilgi ve belgelerin gönderilmesi kapsamında... bildirildiği anlaşılmıştır.

MAKTULLER [M.E., R.E. ve A.E.nin] ÖLDÜRÜLMESİ OLAYINA İLİŞKİN,

KANAAT VE SONUÇ:

Mardin Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 16/07/2012 tarih, ... sayılı iddianamesinin düzenlenmesinde temel ve hukuki dayanak olarak müşteki ve tanık beyanlarını dikkate alınarak tanzim edilmiştir. Bu bağlamda müşteki ve tanık beyanları ayrı ayrı incelendiğinde;

...

Yukarıda belirtilen tanıkların çelişkili beyanları, tanık beyanlarında maktullerin kimler ve nasıl öldürüldüğüne ilişkin herhangi bir bilgi geçmediği halde olay yerinde olmayan müştekiler tarafından olayın oluşuna ilişkin duyum ve tahminlerden ibaret beyanları dikkate alındığında, sanığın maktüller [M.E., A.E. ve R.E.yi] öldürdüğüne ilişkin müştekilerin soyut ve tanık beyanları ile doğrulamayan beyanları dışında herhangi bir maddi delilin bulunmadığı,

...sanığın beraatine karar vermek gerektiği yönünde vicdani kanaat ve sonuca ulaşılmıştır...

...

MAKTUL [P.A.NIN] ÖLDÜRÜLMESİNE İLİŞKİN YAPILAN YARGILAMADA;

...

KATILANLAR VE SANIK TARAFINDAN OLAYIN DELİLLERİNE İLİŞKİN TALEP EDİLEN BİLGİ VE BELGELER İSTENİLMESİ SONUCUNDA;

Maktül [P.A.nın] öldürülmesine ilişkin olarak 17/05/1994 tarihinde kelektepe mezrasında herhangi bir birliğin görevlendirilip görevlendirilmediği, görevlendirilmiş ise buna ilişkin tutanak ve belgelerin gönderilmesinin Mardin İl Jandarma Komutanlığın' dan istenildiği, verilen cevapta (Dizi 1036/1 ve devamı) ; ... tespit edildiği belirtilmiştir.

1992-1994 tarihleri arasında Çayköy Kelektepe mezrasında meydana gelen terör olaylarının sayısı, yeri ve cinsine ilişkin bilgilerin istenildiği, Mardin İl Jandarma Komutanlığının 21 Şubat 2014 tarihli cevabi yazısında ...belirtildiği anlaşılmıştır.

...

Ankara Jandarma Genel Komutanlığı'na yasadışı örgütlere ilişkili olan kişilere dair edilen bilgi ve belgelerin gönderilmesi kapsamında... tespit edildiği bildirilmiştir.

Faili Meçhul olaylara ilişkin düzenlenmiş iddianame ve görevsizlik kararlarının dosya içerisinde bulunduğu, Bu kararlardan;

...

Sivil vatandaşların öldürülmesi olaylarına ilişkin Kaymakamlık ve Emniyet Müdürlüğü arşivlerinden bulunan bilgi ve belgelerin gönderilmesinin istenildiği, verilen cevapta ... gönderildiğinin bildirildiği,

...

MAKTUL [P.A.NİN] ÖLDÜRÜLMESİ OLAYINA İLİŞKİN,

KANAAT VE SONUÇ:

Mardin Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 16/07/2012 tarih, 2012/3527 soruşturma, ... sayılı iddianamesinin düzenlenmesinde temel ve hukuki dayanak olarak müşteki ve tanık beyanlarını dikkate alınarak tanzim edilmiştir. Bu bağlamda müşteki ve tanık beyanları ayrı ayrı incelendiğinde;

...

Müştekilerin beyanlarında maktül nedeniyle şikayette bulduklarını beyan ettikleri, ancak bu hususta yapılan araştırma sonucunda şikayetin iddia edilen olayın üzerinden 10 yıl geçtikten sonra 2010 tarihinde gerçekleştirildiği, aynı şekilde Müşteki tarafından [P.A.nin] alıp götürüldükten sonra bir çok yere şikayette bulduklarını belirttikleri halde maktul [P.A.nin] öldürüldüğü yer, olay yerinden elde edilen deliller (jop, değnek, giysi parçalarının) sıcaklığına ilgili mercilere iletilmesi gerekirken evde saklandığı ve onlarında kayb olduğu şeklindeki beyanların hayatın olağan akışına uymadığı, öte yandan söz konusu delillerin nasıl kaybolduğu hususunda da beyanlar arasında çelişkiler bulunduğu, ..., maktülün öldürüldüğü yerde herhangi bir askeri birliğin görevlendirilip görevlendirilmediği hususunda yapılan araştırma sonucunda evrakların saklama sürelerinin dolması nedeniyle imha edilmesi nedeniyle bilgilere ulaşamadığı, ayrıca maktülün öldürüldüğü bölgede meydana gelen olaylara ilişkin raporların temini yönünde yapılan araştırmalarda, 31/07/1993 tarihinde 3 silahlı teröristin asker kıyafeti giyerek çobanlara ateş ettiği, hayvanlarını öldürdükleri şeklinde tutanakların bulunduğu, ... sanığın maktül [P.A.yı] öldürdüğüne ilişkin müştekilerin soyut ve tanık beyanları ile doğrulanmayan beyanları dışında herhangi bir maddi delilin bulunmadığı,

...

Müştekilerin soyut birbiriyle çelişkili ve kesin bir kanaat vermekten uzak iddiaları dışında somut, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediğinden, sanığın tüm suçlar yönünden beraatine karar vermek gerekmiş..."

75. Karar, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 2/6/2015 tarihli kararıyla onanmıştır. Gerekçenin ilgili kısımları şöyledir:

"...

16.02.1993 tarihinde Dumanlı köyünde maktül [S.Ç.nin] evinin ahırında bulunan sığınakta saklanan bölücü terör örgütü mensupları ile güvenlik güçleri arasında çıkan silahlı çatışmada üç güvenlik görevlisinin şehit olduğu, iki güvenlik görevlisinin silahla yaralandığı, terör örgütü mensuplarından üçünün ölü olarak ele geçirildiği, maktüller [S.Ç., Y.Ç., Ab.Ç., Ah.Ç., R. Ç. ve M.N.A.nın da] bu silahlı çatışma sırasında öldükleri, terör örgütü mensuplarına yönelik yapılan arama ve operasyonun Tugay Komutan yardımcının sevk ve idaresinde yürütüldüğü, sanığın silahlı çatışmanın çıkmasından sonra olay yerine

intikal ettiği, olayla ilgili olarak olaydan hemen sonra sanık ve tanık sıfatıyla ifadelerine başvurulmuş maktüllerin yakınları ve köy halkından olan kişilerin sanığın maktüllere yönelik herhangi bir eyleminden bahsetmemelerine rağmen, aradan 19 yıl geçtikten sonra 2012 yılı içerisinde başlatılan soruşturma sırasında ve kovuşturma aşamasında alınan ifadelerinde maktüllerin sanık tarafından öldürüldüğüne dair beyanlarının maddi delillerle doğrulanmadığı gibi kendi içerisinde ve birbirleriyle de çelişkili olduğu,

12.06.1994 tarihinde [V.A.nın] kırsal kesimde bulunan sığınmakta saklanan bölücü terör örgütü mensupları ile güvenlik güçleri arasında çıkan silahlı çatışma sırasında terör örgütü mensupları tarafından açılan ateş sonucu öldüğünün olay nedeniyle düzenlenen 12.06.1994 tarihli olay raporu içeriğinden anlaşıldığı, aynı olayda dört terör örgütü mensubunun da ölü olarak ele geçirildiği, olay sırasında sanığın olay yerinde bulunmadığı gibi olay yerinde bulunan güvenlik güçlerine, maktülün öldürülmesi konusunda talimat verdiğine, onları suça azmettirdiğine dair herhangi bir delil bulunmadığı,

04.01.1994 tarihinde [M.A.nın], 06.02.1994 tarihinde [M.E., R.E. ve A.E.nin], sanığın görev yaptığı Derik İlçe Jandarma Komutanlığı sorumluluk alanı dışında Mazıdağı İlçe Jandarma Komutanlığı sorumluluk bölgesinde kaleşnikov tüfekle vurulmuş olarak buldukları, bu maktülleri ve 17.05.1994 tarihinde maktül [P.A.nın] kaybolması ve öldürülmesi eylemini sanığın yada sanığın talimatıyla üçüncü bir kişi yada kişilerin gerçekleştirdiğine dair herhangi bir maddi delil yada doğrudan görgüye dayalı tanık beyanı bulunmadığı,

...

Sanığın üzerine atılı bulunan öldürme eylemlerini gerçekleştirdiğine dair elde edilen delillerin hükümlülüğe yeter nitelik ve derecede bulunmadığı gerekçeleri gösterilerek mahkemece kabul ve takdir kılınmış olduğundan,... sanığın jitem örgütünün Derik sorumlusu olduğuna, sanığın her bir öldürme eylemi nedeniyle tasarlayarak öldürme suçundan ayrı ayrı cezalandırılması gerektiğine vesaireye yönelen ve yerinde görülmeyen temyiz itirazların reddiyle, sanık hakkında öldürme suçlarından kurulan beraat hükümlerinin tebliğnamedeki düşünce gibi ONANMASINA..."

76. Bu karar 18/8/2015 tarihinde başvuru sahiplerine tebliğ edilmiştir.

77. Başvuru sahipleri 17/9/2015 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

IV. İLGİLİ HUKUK

78. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) *Çakıcı/Türkiye* (B. No: 23657/94, 8/7/1999) kararında 1993 yılında güvenlik güçleri tarafından gerçekleştirilen bir operasyon sırasında gözaltına alınan yakınının zorla kaybedilmesi olayında, başvuru sahibinin yakınının akıbetini öğrenmeye yönelik girişimlerine yetkili makamlar tarafından cevap verilmemesi ve uzun süreli belirsizlik teşkil edilen kaybolma olayının kendisini boş ümitlere ve kedere sevk etmesi nedenleriyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasını incelemiştir.

79. AİHM, bir aile üyesinin olaydan dolayı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 3. maddesinin ihlal edildiği iddiasında mağdur olup olmadığını incelerken aile üyesinin çektiği acının, ciddi insan hakları ihlallerinin mağdurlarının yakınlarında kaçınılmaz

olarak yarattığı duygusal sıkıntıdan farklı boyut ve nitelik kazandıran özel unsurların varlığı şartını aramaktadır. Bu unsurlar aile bağının yakınlığı, ilişkinin özel koşulları, aile üyesinin söz konusu olaylara ne ölçüde tanık olduğu, kayıp kişi hakkında bilgi elde etme çabalarına aile üyelerinin katılımları ve yetkili merciler tarafından bu husustaki araştırmalara ne şekilde yanıt verildiğidir. AİHM'e göre bu tür bir ihlalin özü, yakınlarının zorla kaybedilmesi olayından çok yetkili mercilerin bu durum kendilerine bildirildiğinde gösterdiği tepkiler ve sergilediği davranışlardır. Özellikle yetkili mercilerin tepkileri ve davranışları nedeniyle bir akraba doğrudan mağdur olduğunu ileri sürebilir (*Çakıcı/Türkiye*, § 98).

80. Bu bağlamda AİHM *Çakıcı/Türkiye* başvurusunda, başvurusunun yakınının güvenlik güçleri tarafından götürüldüğü sırada olay yerinde olmadığını, ailesiyle birlikte başka bir ilçede yaşadığını, yakınının akibeti hakkında bilgi edinmeyi amaçlayan başvurularını tek başına yapmak, bu şekildeki bir yükü tek başına yüklenmek zorunda kalmadığını ve yetkili makamların verdiği cevaplardan doğan ağırlaştırıcı durumların mahkemenin dikkatine sunulmamış olduğunu bir bütün olarak gözeterek somut olayda, gerçekleşen olayın kaçınılmaz olarak yarattığı duygusal sıkıntıdan farklı boyut ve nitelik kazandıran özel unsurların varlığını gösterecek bir husus bulunmadığı belirterek başvuru açısından Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir (aynı kararda bkz. § 99; benzer yöndeki değerlendirme için bkz. *Şeker/Türkiye*, B. No: 52390/99, 21/2/2006, §§ 81-83).

81. Öte yandan AİHM *Taniş ve diğerleri/Türkiye* (B. No: 65899/01, 2/8/2005, §§ 217-221) kararında, başvuru sahiplerinin 2001 yılında yakınlarının güvenlik güçleri tarafından alıkonulması ve zorla kaybedilmesi olayında resmî makamların davranış biçimleri ve yakınlarının akibetine yönelik araştırmalarına cevap verme tarzları nedeniyle Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiği iddialarını incelemiştir. AİHM, somut olayda başvuru sahiplerinin yakınlarının başına gelenler hakkında bilgi edinmek ve yakınlarını bulmak için pek çok girişimde bulduklarını ve yetkili makamlardan birçok kere bilgi talep ettiklerini, buna karşın taleplerine dair sürecin yavaş ve etkisiz olduğunu, ayrıca soruşturmanın iç mevzuat uyarınca gizli yürütülmesi nedeniyle başvuru sahiplerinin soruşturma sürecine etkili şekilde katılmadıklarını, belgelere erişim sağlayamadıklarını, son olarak da yakınlarının akibetine dair endişelerinin devam etmekte olduğunu gözeterek bu durumun başvuru sahipleri açısından Sözleşme'nin 3. maddesinde güvence altına alınan insanlık dışı ve onur kırıcı muamele yasağına aykırılık oluşturduğuna karar vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

82. Mahkemenin 13/6/2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuru sahiplerinin İddiaları

83. Başvuru sahipleri; yakınlarının o tarihte ilçe jandarma komutanı olarak görev yapan M.Ç. tarafından ya da onun bilgisi dâhilinde, güvenlik güçleri tarafından öldürüldüğünü veya zorla kaybedildiğini, bu olaylar hakkında etkili bir soruşturma yürütülmediğini belirterek yaşam hakkına dair devletin negatif yükümlülüğünün ve pozitif yükümlülüğünün usul boyutunun ihlal edildiğini iddia etmektedir.

2. Değerlendirme

84. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

85. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, ...Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

a. Uygulanabilirlik ve İncelemenin Kapsamı Yönünden

86. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

87. Bir olayda yaşam hakkına ilişkin ilkelerin uygulanabilmesi için gerekli şartlardan biri de doğal olmayan bir ölümün gerçekleşmesidir. Bununla birlikte başvurucuya karşı gerçekleştirilen eylemin niteliği ve failin amacı gibi somut olayın koşulları dikkate alınarak ölüm olayının gerçekleşmediği bazı durumların da yaşam hakkı çerçevesinde incelenmesi mümkündür (*Mehmet Karadağ*, B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20).

88. Anayasa Mahkemesi *Hasibe Meşe* (B. No: 2015/7748, 7/2/2019, §§ 57-61) ve *Alya Demir ve Mehmet Demir* (B. No: 2015/7584, 7/2/2019, §§ 46-50) başvurularında zorla kaybedilme olayına dair ihlal iddialarının da Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı kapsamında incelenebileceğini belirtmiştir. Somut başvuruda da P.A.nın zorla kaybedilmesine dair iddialar bu belirleme uyarınca diğer tüm başvuru sahiplerinin iddialarıyla birlikte yaşam hakkı kapsamında incelenecektir.

89. Başvuru sahiplerinin şikâyetlerinin özü devletin öldürmeme yükümlülüğünün dönemin askerî yetkilisi tarafından veya onun bilgisi dâhilinde ihlal edildiğine ve olaylarla ilgili olarak etkili bir soruşturma yürütülmediğine ilişkindir. Somut başvuruya konu olaylar hakkında geçmişte verilmiş kovuşturmayla yer olmadığı (takipsizlik) veya daimî arama kararları mevcut olmakla birlikte Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 2011 yılı içinde bu olaylara dair yürütülmüş soruşturmalar canlandırılmış ve tespit edilen bir şüpheli hakkında 2012 yılında kamu davası açılmıştır. Dolayısıyla somut olayda, tamamlanmış bir ceza yargılamasının olduğu, başvuru sahiplerinin iddialarını dile getiriş biçimleri gözetilerek ve olaylarla ilgili olarak yürütülen tüm soruşturma süreci de gözönünde bulundurularak 2012 yılında M.Ç. hakkında açılan kamu davasıyla sınırlı bir inceleme yapılacaktır.

b. Kabul Edilebilirlik Yönünden

90. Yaşam hakkının doğal niteliği gereği, bu hakka yönelik bir başvuru ancak ölen kişinin mağdur olan yakınları tarafından yapılabilecektir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 41).

91. AİHM'in her hâlükârda kabul edilemez bulduğu bazı başvurularda her bir kabul edilemezlik kriteri yönünden ayrı bir inceleme yapmaması usulünü benimseyen Anayasa Mahkemesi de birçok kararında her hâlükârda kabul edilemez bulduğu başvurularda başvuru sahiplerinin mağdur sıfatı ile bu bağlamdaki kişi bakımından yetkiye ilişkin kabul edilebilirlik kriteri yönünden ayrıca bir değerlendirme yapmamaktadır (bkz. *Ahmet Ölker ve Süleyman Ölker*, B. No: 2015/3195, 15/11/2018, §§ 36, 37).

92. Bu bağlamda, somut başvuru aşağıda açıklanan nedenlerle kabul edilemez bulunduğundan başvuru sahiplerinin mağdur sıfatı ile kişi bakımından yetkiye ilişkin kabul edilebilirlik kriteri yönünden ayrıca bir değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

93. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı, Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete pozitif ve negatif ödevler yükler (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 50).

94. Yaşam hakkına ilişkin negatif yükümlülük kapsamında kamusal bir yetkiyle güç kullanan görevlilerin kasıtlı ve hukuka aykırı bir şekilde hiçbir bireyin yaşamına son vermeme ödevi bulunmaktadır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 51).

95. Devletin yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüğü kapsamında etkili soruşturma yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan hukukun etkili bir şekilde uygulanmasını, kamu görevlilerinin müdahalesiyle ya da onların sorumlulukları altında meydana gelen veya diğer bireylerin filleriyle gerçekleşen ölümler nedeniyle hesap verilmesini sağlamaktır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 54).

96. Buna göre bireyin bir devlet görevlisi ya da üçüncü kişi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- etkili resmî bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir (*Tahir Canan*, § 25).

97. Diğer taraftan ceza soruşturmasının temel amacına ilişkin yükümlülük, kesin olarak bir sonuç elde etmeyi gerektirmez. Anayasa'nın 17. maddesi, başvuru sahiplerine üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı vermediği gibi devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle sonuçlandırma ödevi de yüklemeyiz (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 56).

98. Devletin söz konusu pozitif yükümlülüğünün sonuç yükümlülüğü olmayıp uygun araçların kullanılması yükümlülüğü olması, her davada başarılı olunması veya mağdurların olaylarla ilgili beyanlarıyla bağdaşan bir sonuca varılması gerektiği anlamına gelmemektedir (*Hilmi Düzgüner*, B. No: 2014/9690, 11/5/2017, § 50).

99. Bununla birlikte yürütülen soruşturmada soruşturma makamlarının olayın nedeninin objektif analizini yapması ve soruşturma sonucunda alınan kararın elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olması gerekmektedir (*Cemil Danişman*, B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 99).

100. Esasen olayların oluşumuna ilişkin delillerin değerlendirilmesi idari ve yargısal makamların ödevidir (*Rıfat Bakır ve diğerleri*, B. No: 2013/2782, 11/3/2015, § 68). Anayasa Mahkemesinin doğrudan ilgili soruşturma ve yargılama makamlarının yerine geçecek şekilde delillerin değerlendirmesini kendisinin yapmasının veya yürütülmesi gerekli olan soruşturma

işlemlerini belirlemesinin söz konusu olamayacağı belirtilmelidir. Başka bir ifadeyle Anayasa Mahkemesinin görevi, bu makamların maddi olaylara ilişkin yaptıkları değerlendirmenin yerine kendi değerlendirmesini koymak değildir (*Hıdır Öztürk ve Dilif Öztürk*, B. No: 2013/7832, 21/4/2016, § 185). Bu konuda asıl sorumlu ve yetkili olanlar, olayları ilk elden inceleyen yetkili adli ve idari mercilerdir. Bunun aksine bir durum, ancak olaya ilişkin kesin ikna edici nitelikte bulguların varlığı hâlinde söz konusu olabilir (*Cemil Danişman*, § 58).

101. Ayrıca belirtilmelidir ki etkili soruşturma yükümlülüğü kapsamında başvuru konusu olaylar açısından yer verilen somut tespitler, hiçbir şekilde Anayasa Mahkemesince kişilerin masumiyetine veya suçluluğuna ilişkin bir yorum yapıldığı şeklinde değerlendirilmemelidir (*Rıfat Bakır ve diğerleri*, § 143).

102. Bu ilkeler ışığında başvuruya konu kamu görevlisinin karıştığı ve devletin öldürmeme yükümlülüğünün ihlal edildiği iddialarına yönelik olarak yürütülen ceza soruşturması süreci ağırlıklı olarak 2012 yılında açılan ve 2011 yılı sonrasında olayda sorumluluğu bulunduğu iddia edilen M.Ç. hakkındaki kamu davasıyla sınırlı ve bir bütün olarak incelendiğinde 1993-1994 yılları arasında gerçekleşen başvuruya konu olaylar hakkında birtakım soruşturma işlemleri gerçekleştirildikten sonra soruşturmalarda daimî arama ve kovuşturmaya yer olmadığı kararları verildiği tespit edilmiştir. Sonrasında 2011 yılında yeniden canlandırılan soruşturmanın tek bir soruşturma altında birleştirilerek açılan kamu davası üzerinden görüldüğü yargılamada müştekilerin, maktüllerin diğer tüm yakınlarının ve olayla ilgili görgüsü ya da bilgisi bulunduğu iddia edilen veya değerlendirilen sivil-asker tüm tanıkların beyanlarına başvurulduğu görülmüştür.

103. Diğer yandan yargılama makamlarınca olaylarla ilgili olarak ATK ve ekspertiz raporları, yürütülen tüm soruşturma dosyalarının örnekleri, soruşturmalar kapsamında verilen kararlar, olaylarla ilgili vukuat raporları, ceride defterleri gibi olayın maddi yönünü aydınlatmaya yönelik birçok bilgi ve belge ile istihbari bilgilerin yetkili tüm makamlardan temin edilerek incelendiği, her olay için ayrıntılı gerekçelendirme yapılarak sonuca ulaşıldığı anlaşılmıştır.

104. Soruşturmaya ilişkin tüm bu veriler bir arada değerlendirildiğinde ve yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğünün bir amaç yükümlülüğü olmayıp uygun araçların kullanılması yükümlülüğü olduğu dikkate alındığında, başvuru sahiplerinin yakınlarının güvenlik güçleri tarafından öldürülmesi ya da zorla kaybedilmesi iddiaları hakkında yürütülen soruşturma sürecinin bir bütün olarak derinliğinden ve yargılama makamlarının olayları aydınlatma isteğinden şüphe duyulmasını gerektiren bir neden bulunmadığı ve soruşturmanın kendi bütününde tatmin edici olduğu kanaatine varılmıştır. Başvuruya konu soruşturmada yargılama makamlarının vardığı sonuçtan ayrılmayı gerektirecek şekilde ve elde edilen delillerin kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olarak sonuca ulaşmadıklarının söylenebilmesini mümkün kılan bir durumun da söz konusu olmadığı değerlendirilmiştir.

105. Açıklanan gerekçelerle başvuru sahiplerinin yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuru sahiplerinin İddiaları

106. Başvuru sahipleri olayların yetkili makamlarca sürüncemede bırakılarak etkili

soruşturulmaması nedeniyle sorumluların cezasız kalmasına neden olunmasının işkence ve kötü muamele yasağı ile etkili başvuru haklarına aykırılık oluşturduğunu ileri sürmektedir.

2. Değerlendirme

107. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, § 16). Başvurucuların etkili başvuru hakkı ile bağlantılı olarak ileri sürdükleri şikâyetlerinin de kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

108. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir..."

109. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "*Bireysel başvuru hakkı*" kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

110. 6216 sayılı Kanun'un "*Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar*" kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihma nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

111. Anayasa Mahkemesi kötü muamele yasağına ilişkin bu tür şikâyetleri incelediği başvurularda; hakları ihlal edilen kişinin aile üyelerinin olaydan dolayı ruhsal çöküntü ve üzüntü yaşamalarının kendileri için kaçınılmaz bir sonuç olduğunu, bu nedenle Anayasa'nın 17. maddesinin bu kişiler bakımından ihlal edilebilmesi için söz konusu durumun yeterli olmadığını, aile bireylerinden birinin mağdur olup olmamasının yaşadıkları üzüntüden farklı bir boyut kazandıracak özel faktörlerin başvuruda var olup olmadığına bağlı olduğunu ifade etmiştir (*Engin Gök ve diğerleri*, B. No: 2013/3955, 14/4/2016, §§ 49-54).

112. Diğer taraftan bir bireysel başvurunun kabul edilebilmesi için başvuru için sadece mağdur olduğunu ileri sürmesi yeterli olmayıp ihlalden doğrudan veya dolaylı olarak etkilendiğini, yani mağdur olduğunu göstermesi veya mağdur olduğu konusunda Anayasa Mahkemesini ikna etmesi gerekir. Bu itibarla mağdur olduğu zannı veya şüphesi de mağdurluk statüsünün varlığı için yeterli değildir (*Ayşe Hülya Potur*, B. No: 2013/8479, 6/2/2014, § 24).

113. Buna göre aile bireylerinin kötü muamele yasağı bakımından mağdur statüsüne sahip olabilmeleri için ölüm olayı nedeni ile kaçınılmaz olarak yaşadıkları üzüntü farklı bir boyut ve şekil kazanmış olmalıdır (*Seyfullah Turan ve diğerleri*, B. No: 2014/1982, 9/11/2017, § 121).

114. Öncelikle belirtmek gerekir ki yakınlarının başına gelenler nedeni ile başvuru yapanların üzüntü yaşadıklarında bir şüphe bulunmamaktadır. Ancak somut başvuruda,

yakınlarının başına gelen olaylara bizzat tanık olduklarına, yakınlarının akibeti ile olanlar hakkında yetkili mercilere pek çok kez başvuruda bulunmalarına rağmen bir sonuç alamadıklarına ilişkin herhangi bir bilgi ve bulguya rastlanmamıştır.

115. Diğer yandan yapılan incelemede 2011 yılındaki olaylarla ilgili olarak adli mercilerce yürütülen soruşturma canlandırılmadan önceki dönemde, başvuruya konu olaylara dair ilgili Cumhuriyet Başsavcılıkları tarafından birtakım soruşturma işlemlerinin yürütüldüğü, somut başvuruda neticelenmiş bir kamu davası olduğu, başvurucular tarafından başvurunun dile getiriliş biçimi ve yürütülen tüm soruşturma süreci gözönünde bulundurularak fakat ağırlıklı olarak 2012 yılında açılan kamu davasıyla sınırlı bir inceleme yapıldığı (bkz. § 89), soruşturmanın canlandığı 2011 yılından itibaren yetkili makamların hareketsiz kaldığına dair bir bulgu bulunmadığı, adli mercilerce gerekli soruşturma yapılarak olaylarda sorumluluğu bulunduğu iddia edilen bir kişi hakkında kamu davası açılarak yargılama yapıldığı görülmüştür (benzer yönde değerlendirme içeren AİHM kararı için bkz. *Çakıcı/Türkiye*, § 98, 99).

116. Değınilen hususlar bir bütün olarak gözetildiğinde olayın ve yetkili makamların başvurucuların taleplerine karşı verdikleri karşılığın içeriğinin ve tarzının somut olayın kendine özgü koşulları bağlamında başvurucuların kötü muamele yasağı bakımından mağdur olduklarını gösterir mahiyette bir özellik taşımadığı değerlendirilmiştir. Dolayısıyla başvurucuların kötü muamele yasağı bakımından mağduriyetlerinin söz konusu olmadığı sonucuna varılmıştır.

117. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *kişi bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *kişi bakımından yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 13/6/2019 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M.Emin KUZ

Üye
Recai AKYEL